Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...тэмнай 1921 оной ...абриин 21-hээ гарана | № 3 (14114) | 1976 оной январиин 6, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

ПРОДУКЦИИН ШАНАР ҺАЙЖАРУУЛГА, АЖАЛАЙ БҮТЭЭСЫН УРГАЛТА

Манай бригадын гэшүүд гаргажа байhан продукциингаа шанар эрид hайжаруулжа, ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлхэ талаар горитой юумэ хэhэн бэлэй. Энээнhээ уламжалан гүрэнэй түсэб болон социалис уялгануудаа болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлнай шэнэ удха шанартай болоо hааб даа.

1971 оной эхин багаар түрүүшын алхамууд хэгдэhэн юм. Бригадымнай бүридэл (18 хүн байгаа) саг үргэлжын болоно, ёhотой ажалша коллектив мүндэлөөд, урагшаа hанаатайгаар ходо хүдэлхэ эрмэлзэл хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэл соо бадараа бшуу.

Тиихэдэ манай бригадын гэшүүд шэнэ үүсхэлэй эхи табижа, тэрэниие манай заводой бусадшье коллективүүд үргэнөөр дэмжэhэн юм. Халаанай даабарие найман часай орондо долоон час соо дүүргэхэ гээшэ хүшэр хэрэг гэжэ hайн ойлгоhон тула арга боломжонуудаа, өөhэдынгөө хүсэ шадал шаринаар элирүүлэн хаража, иимэ үндэр уялга бэедээ даажа абаа hэмди.

Тэрэ үедэ бидэ табан жэлэйнгээ даабарие 4,5 жэл соо дүүргэхэ уялга абаад байгаабди. Гэбэшье жэл үлүүтэй сагай үнгэрөөд байхада уялгаяа шэнэлжэ, дүрбэн жэл гурбан hара соо түсэбөө бэелүүлхээр зоригжоо hэмди. Гадна бригадын гэшүүн бүхэн hайн шанартай продукци гаргадаг болохын, ажалай сагые зүбөөр хэрэглэжэ, хүдэлмэрээ hайнаар эмхидхэжэ, ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхэбди гэжэ бэеэ уялгалаа.

Энээнhээ уламжалан ажалайнгаа эмхидхэл тухай нэн түрүүн бодожо үзэhэмнай ойлгосотой гээд hанагдана. Бултадаа хэлсэжэ, зүбшэжэ үзөөд, бригадаяа хэдэн звено болгон хубааха шиидхэбэри абаабди. Тиихэдээ звеноё даагшаар тон дүй дүршэлтэй, үнэнэй хүдэлмэришэдые табиhан байнабди. Энэ хадаа маанадта ехэхэн туhа хүргөө гэжэ хэлэхэ байнаб.

Нэгэдэхеэр, бии болоhон дүрбэн звеномнай хоорондоо мүрысэдэг боложо, гэшүүдэйнь харюусалга, эдэбхи улам дээшэлээ. **Хоёрдохёор,** звеное даагшанар бригадирай тон дүтын туhалагшанар болоо. Тиимэhээ би яhала сүлөөтэй боложо, орео хүндэ захилнуудай ерэхэдэнь, тэдэниие бүтээлсэхэ аргатай болооб. **Гурбадахяар,** бригадын гэшүүн бүхэнэй, илангаяа залуу хүдэлмэришэдэй ажалые саг үргэлжын хиналта доро байлгаха арга олдоо hааб даа. Энэ ушар продукциингаа шанар саашадань hайжаруулхадамнай нилээд туhалаа гэбэл, алдуу болохогүй. **Дүрбэдэхеэр,** хүдэлмэришэдэй мэргэжэл шадабарие саашаданъ дээшэлүүлхэдэ, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, техническэ hуралсал эмхидхэхэдэ таатай зохид болоо hэн. **Табадахяар,** звено бүхэнэй гэшүүд бэе бэеынгээ ажалые шалгадаг, ушарhан дутуу дундануудаа саг дары элирүүлжэ, усадхадаг болоhонhоо уламжалан, голодоhон оройдоо гаргагдахаяа болиhон байна.

1971 онhоо хойшо элдэб детальнуудые шэнээр бүтээхэ, хуушарhануудыень hэльбэн заhабарилха станогуудай байгуулгые, хүдэлмэриин технологиие саашаданъ hайжаруулха талаар ехэ юумэн хэгдээ. Мүнөө абаад харахада, ямар нэгэ хубилалта оруулагдаагүй нэгэшье станок манда үгы болоо. Тус хэмжээ ябуулганууд ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ ябадалдамнай нилээд туhалаа гээшэ.

Имагтал уралан нарижуулгын дурадхал оруулжа, тэрэнээ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээгүй хүн манда үгы. Жэшээлхэдэ, hүүлэй жэл хахад соо уралан нарижуулгын хорин дүрбэн дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 18.725 түхэригэй мүнгэн зөөри алмаха арга боломжо олгогдоо. Бүхыдөө табан жэлэй турша соо 70 дурадхал үйлэдбэридэ хэрэглэгдэжэ, 45.360 түхэригэй зөөри алмагдаа. Гадна дүрбэн хүдэлмэришэдые сүлөөлжэ, ондоо ажалда эльгээhэнэй ашаар ажалай бүтээсэ баhал горитойгоор дээшэлээ.

Үшөө тиихэдэ хуушарhан детальнуудые шэнэлэн заhабарилhанай ашаар 101.760 түхэригэй нэмэлтэ алмалта, арьбалалта оруулагдаhан байха юм.

Михаил Фёдорович Погорелов бидэ хоёрто «Буряадай АССР-эй габьяата уралан нарижуулагша» гэhэн нэрэ зэргэ олгоходонь, бүхыдөө бригадымнай энэ талаар амжалта түгэсөөр ажаллаhанай гэршэ болоно гэжэ тоолоо hэмди.

Мүнөө манай бригада техническэ хиналтын таhагта гаргаhан продукцияа шалгуулангүй сэхэ ябуулна. Гадна долоон хүн шанарай өөрын тамгатай болонхой.

Бригадамнай «Коммунис ажалай коллектив» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ үшөө 1973 ондо хүртөө hэн. Тиигээд лэ иимэ нэрэ солоёо алдахагүйе оролдонобди.

Манай бригадын зургаан гэшүүд hүүлэй үедэ мэргэжэлээ дээшэлүүлээ. Гадна хоёр залуу хүбүүд техникумдэ, Владимир Ковалев Зүүн Сибириин технологическа институтда заочноор hурана.

Юhэдэхи табан жэлые амжалта түгэс ажалаар түгэсхэхын тулада хэды шэнээн ехэ эдэбхитэйгээр манай бригадын гэшүүдэй хүдэлжэ байhыень яhала тодо болгон харуулааб гэжэ hананаб. Хүн бүхэнэй оролдосо, үүсхэлтэ ажал ехэ амжалтануудые туйлахадамнай горитойгоор туhалаа. Тиигэжэ 1975 оной январь соо юhэдэхи табан жэлэйнгээ даабаринуудые сүм дүүргэжэ шадаа hэмди. Харин ажалаймнай бүтээсэ 1970 онтой жэшэхэ болоо hаа, 49 процентээр дээшэлhэн байха юм.

Буряадай АССР-эй болон Агууехэ Октябриин социалис революциин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ манай бригада мүнөө үедэ КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын тулада үргэнөөр дэлгэрhэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоод байна. Тиихэдээ дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абанхай.

Жэшээлхэдэ, ажалайнгаа бүтээсые табан жэл соо хамта дээрэнь 80 процентээр дээшэлүүлхэ, хоёр мянган түхэригэй мүнгэн зөөри алмаха арга боломжо олгохо уралан нарижуулгын гурбан дурадхал оруулха, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, хуушарhан детальнуудые hэльбэн заhабарилhанай ашаар 25 мянган түхэригэй алмалта, арьбалалта туйлаха гээд тэрээн соомнай бэшээтэй.

Гадна түрэл партиингаа съездын нээгдэтэр хоёр комплект тусхай түхеэрэлгэ заhабарилаад байха зорилго урдаа табинхайбди. Иигэжэ арбадахи табан жэл соошье ажалайнгаа эршэ hуладхангүй хүдэлхэ хүсэлэнтэй байна гээшэбди. Энэ найдалайнгаа бата бэхи үндэhэтэй байhые амжалта түгэс ажалаараа гэршэлхые оролдожо, партиингаа XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтаха байhамнай дамжаггүй.

С. МАКОВЕЙ,
дизельнэ цехэй слесарь-заhабарилагшадай бригадые даагша.

Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын завод.

Баргажанай аймагай үрэhэ хүрэнгэ шалгадаг гүрэнэй инспекци шэнэ жэлэй ургасада хүсэд хүрэхөөр эрхим шанартай, hайн сортын үрэhэ бэлдэхэ талаар хаба шадалаараа оролдоно. Мүнөө эндэ 52634 центнер орооhон шалгагдаад байна. Тус инспекцидэ техник-лаборант Валентина Сандановна Балданова үнинэй хүдэлдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: техник-лаборант Валентина Балданова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Хабарай тарилгада бэлэдхэл

УРДЫНХИҺАА ЭМХИТЭЙГЭЭР

Юhэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ Суулгын совхозой механизаторнууд болон тарян ажалай бүхы хүдэлмэришэд тарялан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ гэжэ яhала оролдоhон байна. Хабарай тарилгые богони болзорто, hайн шанартайгаар үнгэргөөд, тэдэнэр ургасын хойноhоо харууhалха, ургаса хуряаха хүдэлмэриие нилээд hайнаар эмхидхэжэ шадаа. Тэрэнэй ашаар эдэнэр үнгэрэгшэ жэлдэ нилээд ехэ орооhо таряа абаhан, үрэhэ хүрэнгэ шэнэ жэлэй тарилгада бэлдэhэн, адууhа малдаа хүсэд хүрэхөөр тэжээл бэлдэхэhэн байна.

Энэ амжалтаяа улам саашань бэхижүүлжэ, бүри арьбадхаха зорилготойгоор тус ажахын таряашад, механизаторнууд мүнөөшье яhала хүдэлмэри ябуулжа, хабарайнгаа тарилгада оролдосотойгоор бэлдэжэ байна. Илангаяа трактор, машинануудаа hайн шанартайгаар заhабарилха гэжэ хүсэнэ.

1975 оной 4-дэхи кварталда 13 трактор заhабарилха даабаряа үлүүлэн дүүргээ. Бүхыдөө гэнжэтэ 17 трактор заhабарилагдаа. Гадна 3 колесно трактор заhагданхай. Тиигэжэ бүхы дээрээ 20 трактор бэлэн болгоод, эдэнэр абаhан социалис уялгаяа дүүргээ. Заhабарилгын шанар яhала hайн гэжэ сэгнэгдээ.

Хүдөө ажахын бусад машина, зэмсэгүүдэй заhабарилга тухай хэлэхэ болоо hаа, түсэбэй ёhоор 51 плуг заhаха байбал, мүнөө 45-ниинь бэлэн болонхой, үшөө 6 плуг заhабариhаа гаруута байна. Тиигэжэ эдэ үдэрнүүдтэ совхозой бүхы 51 плуг хабарай хүдэлмэридэ бэлэн болгогдохонь гээшэ. Түсэбөөр 33 сеялкэ заhабарилхын орондо, 28 бэлэн болонхой, жэлэй эхеэр бүхыдөө 33 сеялкэ бэлэн болгогдохо юм. Үлөөшэ сеялкэнь КПСС-эй XXV съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр бүрин заhагдаха гэжэ эндэхи механизаторнууд мэдүүлнэ. Борнойнууд бүхыдөө үглөө мүнөө бэлэн болгогдохоор хараалагдана.

Техникэ заhабарилга эндэ hайнаар эмхидхэгдэнхэй. Тракторнууд узловой аргаар, хүдөө ажахын машинанууд — отделени бүхэндэ заhагдана. Хүдөө ажахын машинануудые заhабарилгада нэгэдэхи отделениин мэргэжэл ехэтэй механизатор, пенсионер Гуло-Ранза Цыбикович Чимитов, хоёрдохи отделениин оролдосотой бэрхэ механизатор Яков Петрович Калашников гэгшэд тусгаар шалгаран гаража, бултанда үльгэр жэшээ харуулна.

Тракторнуудые заhабарилгада шалгарагшад олон. Мотоор заhабарилгын цехтэ хүдэлдэг Владимир Абрамович Ласточкин, Михаил Васильевич Баранов гэгшэд үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Мүн бусад узелнуудта ажалладаг мэргэжэл ехэтэй Петр Иванович Аносов, слесарна хүдэлмэриие hаадгүй хангаан ажалладаг, 21 жэлэй турша соо хүдэлжэ байhан Анатолий Абрамович Ласточкин, токарь Петр Карпухов гэгшэд түрүүшүүлэй зэргэдэ ябана.

Эдэнэрэй хажуугаар тракторнуудаа хабсарган холбодог бригада отделени бүхэнhөө эндэ ажалладаг. Тэдэнэр тракторна бригадынгаа бригадирнарай хүтэлбэри доро хүдэлдэг. Нэгэдэхи бригадаhаа республикын габьяата механизатор Виктор Дашинимаевич Регзенов, хоёрдохи бригадаhаа — өөрөө бригадираар хүдэлдэг Григорий Трофимович Кушнарев, гурбадахи бригадаhаа — дунда hургуули дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр түрэл ажахыдаа хүдэлхөөр үлэhэн, комсомолой путевкоор ерэhэн Владимир Воробьев, 1939 онhоо хүдэлжэ байhан тракторист Константин Шагдарович Шагдаров гэгшэд заhагдаhан узелнуудые наринаар шалгажа, бүхы хүдэлмэрээ эрхим шанартайгаар хэхэ гэжэ оролдоно.

Мүнөө эндэхи механизаторнууд түрэл партиингаа XXV съездын хүндэлэлдэ зорюулан, 1976 ондо тарялан, сабшалан дээрэhээ бүри баян ургаса абахаар тэмсэнэ. Шэнэ табан жэлдэ СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбэй проектые халуунаар дэмжэнэ, ажалдаа бии байгаа дутагдалнуудаа усадхаха гэжэ оролдоно.

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ трактор, машинануудаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын тула тэдэнээ hайн шанартайгаар заhабарилха хэрэгтэй гэжэ механизатор бүхэн ойлгоно, хоорондоо мүрысэнэ, ажалай шэнэ амжалта туйлана.

Г. ДАШИЕВ.
Мухар-Шэбэрэй аймаг.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР М. Н. МИЛОНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, республикын дотоодын хэрэгүүдэй органуудта удаан саг соо hайнаар ажаллаhанайнь түлөө Советскэ районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таhагай начальник Михаил Николаевич **Милоновые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1975 оной декабриин 31.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР И. Н. ИВАНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэhөөр 60 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан республикын ажахын органуудта олон жэлэй туршада hайнаар ажаллаhанайнь түлөө Буряадай «Вторчермет» гэжэ республиканска управлениин главна инженер Иван Николаевич **Ивановые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1975 оной декабриин 30.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР К. С. ЕЛШАНСКИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэhөөр 60 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, олон жэлэй туршада эдэбхитэй hайнаар ажаллаhанайнь түлөө Улаан-Үдын ТЭЦ-эй электроцехэй начальник Константин Сидорович **Елшанскиие** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1975 оной декабриин 30.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИИНА XXIX КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Областной партийна XXIX конференци 1976 оной январиин 9-нэй үдэр үглөөнэй 10 часта оперо ба балетэй театр соо хүдэлмэрээ эхилхэ.

Конференциин делегадууд январиин 7-hоо эхилжэ КПСС-эй обкомдо, № 12 таhалга соо бүридхэлдэ абтаха.

2-32-49
2-31-36 иимэ телефонуудаар хонходожо, хэрэгтэй мэдээнүүдээ абажа болоно.

ПРИБАЙКАЛИҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

ИТАНЦЫНХИДАЙ ЗОРИГЖОЛ

Түгэсхэхы жэлэй даабари болзорhоонь урид дүүргэжэ, хараалагдаhан түсэбhөө гадуур 7 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ гэhэн уялга Итанцын леспромхозой коллектив абаhан юм. Энэ уялгаяа болзорhоонь урид дүүргэхын тула яhала оролдоhон, хаба шадалаа гамнангүйгөөр хүдэлhэн байна. Тиин продукци худалдаха табан жэлэйнгээ даабари 4 жэл 6 hарын туршада дүүргээ.

Энэ коллектив үнгэрhэн жэлдэ 355 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ даабаряа декабриин 20-до амжалтатайгаар дүүргээд, жэлэй дүүрэтэр үшөө 10 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ гэhэн зорилгоёо бэелүүлээ.

61 МЯНГАН КУБОМЕТРТЭ ХҮРГӨӨ

Еловско леспромхозой коллектив 1975 ондо 56 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ даабаряа 61 мянганда хүргөө. Түгэсхэхы жэлэй даабариhаа гадуур 1 мянган кубометр хюрөөдэгдэмэл хэрэгсэлнүүдые гаргаба.

ҮРГЭН ХЭРЭГЛЭЛЭЙ ЭД БАРАА БҮРИ ЕХЭЭР

Сэлэнгын модоной баазын коллектив үргэн хэрэглэлэй эд бараа ехээр гаргаха гэhэн хүсэл эрмэлзэлгэтэйгээр ажаллана. Үнгэрhэн жэлэй туршада 170 мянган түхэригэй продукциин орондо 254 мянган түхэригэй продукци бүтээн гаргаба.

А. ГЛАДКИХ,
КПСС-эй Прибайкалиин райкомой промышленностиин таhагые даагша.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ДҮН ЮУ ХАРУУЛААБ

УРАГШАА ДАБШАХА АРГАТАЙБДИ

Шэнэ 1976 оной түсэб, даабариин табигдаад байхада, хэhэн ажалаа үшөө дахин эрьежэ хараха, бии байhан арга боломжоёо хэр дүүрэнээр хэрэглэжэ шадаабибди, үшөө ямар юумэмнай дутууб, саашадаа ямар юумэндэ гол анхарал хандуулхабибди гэжэ хөөрэлдэхэ хүсэл түрэнэ.

Һүүлэй дүрбэ-табан жэлдэ манай эндэ хэдэн удаа ган гасуур боложо, илангаяа мал ажалдамнай бэрхэшээл тохёолдуулаа. Тиигэбэшье гүрэнhөө машина, техникэ, минеральна үтэгжүүлгэ, малай тэжээл үгэжэ туhалhанайнь ашаар манай совхоз сагай уларилай ушаруулhан бэрхэшээлые гасалангүй дабажа гараа.

Аймагайнгаа ажахынууд соо гансал манай совхоз гүрэндэ таряа, хартаабха, мяха, hү, нооhо худалдаха табан жэлэй түсэбые сүм дүүргээ гэжэ тээсгэн партийна конференци дээрэ тэмдэглэгдээ hэн.

Энээниие миил hайрхахын тэдысэ дурданагүйбди. Ушарынь юуб гэхэдэ, манай Чисаанын совхоз газарайнгаа үрэжэлөөр, хүдэлмэришэ хүн зонойнгоо тоогоор, экономикынгоо хүгжэлтөөр аймагай бусад совхозуудhаа нэгэшье илгарда..гүй юм. Тиигээдшье оройдоол хэдэхэн жэлэй саана совхознай гээтдэнги, түсэб, даабаряа халтад гэхэдээ дүүргэдэггүй ажахынуудай тоодо ородог hэн. Жэшээнь, 1970 ондо совхоздо тарялангай га бүриhөө миил 8,6 центнер орооhон абтаhан, үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1495 килограмм hүн hаагдаhан байна.

Хэнэйшье мэдэhээр тарялан, сабшалангай ургаса эрид дээшэлүүлжэ, нэн түрүүн орооhо таряа, тэжээлэй ургамалнуудые элбэгээр ургуулжа шадаа hаа, мяхан, hүн, нооhон ехээр абтаха юм ааб даа.

Энээниие хараада абажа, совхозой таряашад, механизаторнууд, мэргэжэлтэд газар тарялангаа hайнаар эрхилхэ, илангаяа газар хахалха, элдүүрилхэ, үрэhэ тариха гэхэ мэтэ бүхы хүдэлмэриие агротехникын нарин заабаряар, таатай болзор соо, эрхим шанартайгаар хэдэг болохо тушаа ехэ анхарал хандуулаа. Һүүлэй дүрбэ-табан жэлдэ бүхы таряагаа имагтал өөрын, hайн шанартай үрэhөөр таридаг, газартаа наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ зүбөөр оруулдаг болообди. Мүн тарялангай заха, забhар, ургаса муутай сабшалан, бэлшээри хуу хахалжа, тарялан үргэдхэхэ талаар совхоздо ехэ юумэн хэгдээ. Энээнэй ашаар орооhо таряа ургуулдаг талмаймнай 1970 онойхитой сасуулбал, 22,5 процентээр ехэ болгогдоо.

Тиигэжэ совхоз байгша ондо тарялангай гектар бүхэнhөө дунда зэргээр 15 центнер гэхэ гү, али хамта 70 гара мянган центнер (урдань хэзээдэшье абтаагүй) орооhо хуряагаа. Тэрэнэйнгээ 30 мянган центнерынь гүрэндэ худалдаад, бүхы табан жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргээбди. Һүүлэй хэдэн жэлдэ А. К. Елистратовай хүтэлбэрилдэг тракторна бригадынхид тарялангай гектар бүриhөө 15—16 центнер ургаса хуряажа, манай эндэ ямаршье уларилтай жэлдэ тогтууритай hайн ургаса абаха арга боломжын бии байhаниие элитээр харуулба.

Эдэ жэлнүүдтэ мал ажалдашье бага бэшэ хубилалта болоо гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Үбhэ тэжээл, илангаяа орооhо тарянай зүйл, кукуруза, тэжээлэй корнеплодууд hайнаар ургуулагдажа, мүн малай үүлтэр hайжаруулха, харууhа, тэжээлыень зүбөөр эмхидхэхэ талаар оролдолго гаргагдажа, үнеэдэй hү шэмэ зарим тэды дээшэлээ, тугал, буруу, шахамал үхэрнүүдэй шэгнүүр горитой нэмээгдэбэ.

Энээниие гэршэлhэн хэдэн тоо дурдая. Табан жэлэй саана үнеэн бүриhөө миил 1500 килограмм хүрэхэгүй hүн hаагдадаг байгаа гэжэ дээрэ хэлээ hэмди. Харин энэ үнгэрhэн жэлдэ совхоздо үнеэн бүриhөө 2000 шахуу килограмм hүн hаагдаа. Булагай фермэ (даагшань Ш. Ж. Доржиев) hү hааляа жэлhээ жэлдэ дээшэлүүлжэ, мүнөө үнеэн бүхэнhөө 2200 үлүүтэй килограмм hү hаагаад байна. Манай түрүү hаалишад Екатерина Глазкова, Хандама Буянтуева, Матрёна Павлова, Галина Нимбуева гэгшэд жэл бүхэндэ үнеэн бүриhөө 2200—2500 килограмм hү hаажа, аймагай бүхы hаалишадай мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябадаг болонхой.

Эдэ бүгэдын ашаар ажахымнай табан жэлэй туршада 45 мянган центнер hү гүрэндэ худалдажа, түсэбhөө гадуур үшөө 70 гаран центнер сагаан эдеэ бэлэдхэлэй пунктда оруулба.

Табан жэлэй түсэбэй ёhоор совхоз бүхыдөө 17.610 центнер мяха худалдаха. тэрэ тоодо 1975 ондо 3800 центнер мяха бэлэдхэлэй пунктда тушаааха даабаритай байгаа. Табан жэлэй түрүүшын жэлнүүдтэ үхэр мал hайнаар бэлшээн, шахан таргалуулха хүдэлмэриин бирятай эмхидхэгдээгүй дээрэhээнь гүрэндэ мяха худалдаха түсэбэй дүүргэлтэдэ бэрхэтэй байдал тохёолдоо. Юуб гэхэдэ, тэдэ жэлнүүдтэ гүрэндэ тушаагдаhан үхэр бүхэн оройдоол 280—290 килограмм татадаг байгаа бшуу. Тиимэhээ түсэбөө заатагүй дүүргэхын тула зарим жэлдэ бэеэ хүсөөгүй, бүри жэжэ, туранхай мал мяханай комбинадта ябуулха ушаршье гараа.

Иимэ тулюур байдалда эсэс табихын тула үнгэрhэн хэдэн жэлдэ үхэрнүүдые, хонидые бэлшээн, шахан таргалуулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг болообди. Жэшээнь, гансахан нёдондо 4 мянган хонидые, 500 шахуу үхэр зун-намарай үедэ шахан таргалуулжа тушаагаабди. Тэрэнэй ашаар hүүлэй хоёр-гурбан жэлдэ гүрэндэ худалдаhан үхэр бүхэмнай дунда зэргээр 330 килограмм, хонин бүхэн 38 килограмм татаhан байна.

Тиигэжэ тээсгэн декабрь соо hүүлшын булэг шахамалнуудые тушаажа, гүрэндэ мяха худалдаха жэлэй. мүн бүхы табан жэлэй түсэб дүүргээбди. Гадна совхоз табан жэл соо хамта 2725 центнер нооhо гүрэндэ худалдажа, «сагаан алта» Эхэ орондоо үгэхэ даабаряа баhал бэелүүлээ.

Эдэ зарим тэды үрэ дүнгүүдэй туйлагдабашье, hанаагаа амарха үндэhэн манда огто үгы. Үшөө хэрэглэгдээгүй арга боломжо, үйлэдбэриие улам ашаг үрэ ехэтэй болгохо талаар хүсэд шиидхэгдээгүй асуудалнууд hалбари бүхэндэ бии. Жэшээнь, нёдондо жэлдэ бүхы совхозоороо зуун эхэ хонин бүриhөө 82 хурьга абаашье hаа, харин зуун эхэ хонин бүриhөө 100 хурьга нэгэшье хонишомнай абажа шадаагүй. Энэ ехэхэн дутагдал. Бүри шэнэ жэлдэ манай түрүү хонишод Цырен-Доржо Гурдармаев, Пагма Доржиева, Иоли Нестерев гэгшэд энэ хэмжээндэ хүрэхэ гүйсэд аргатай. Мүн зарим hаалишадай үнеэн бүриhөө жэлдээ 2200—2500 килограмм hү hаахадань, нүгөө нүхэдынь миил 1600 — 1800 килограмм hү абана бшуу.

Ажахымнай гол hалбари — мал ажал болоно. Бүхы адууhа малаа үбhэ тэжээлээр гүйсэд хангадаг болохо асуудал эгээл шухала байна. Энээниие тон түргэнөөр шиидхээгүй hаа, мяха, hү, нооhо ехээр абаха, малаа hайса олошоруулхамнай бэрхэтэй.

Мүнөө совхоздо бүхыдөө 2375 үхэр, тэрэ тоодо 750 үнеэд, хамта 17.230 хонин, 350 адуун үбэлжэжэ байна. Эдэ бүхы адууhа малдамнай хамта 20 мянган центнер үбhэн, 5 мянга үлүүтэй центнер сенаж, 2,5 мянган центнер зелёнко бэлэдхэгдэhэн байна. Мүн урзанданайхиhаа хоёр дахин ехэ гэхэ гү, али 4860 тонно силос дарагдаа, 19 мянган центнер таряа талханай зүйл малда эдюулхээр таhалагдаа. Һолоомоншье урдынхиhаа жэшээгүй ехэ бэлэдхэгдээ.

Юрэдөө үбhэ тэжээл дутамаг гэхэ үндэhэн одоол үгы. Эдэ бүхы тэжээлые бодомжотой зүбөөр, нарин нягтаар гаргашалха, тон hайнаар буйлуулжа малдаа эдюулхэ гээшэ мүнөөдэрэй гол зорилго. Үбэл ута, шэмэрүүн хүйтэнэй саг үшөөл үды. Мүнөө манай малшад Бэшүүрэй аймагайхидай жэшээгээр социалис мүрысөөндэ оролсоод, үбэлэй үедэ hү элбэгээр hааха, шахамал үхэрнүүдэй шэгнүүр ехээр нэмээхэ, тугал, хурьга олоор түлжүүлхэ, бүхы малаа тобир тарганаар ондо оруулхын түлөө тэмсэнэ.

Байгша ондо ажахыда малай үбэлжэлгэ яhала эмхитэйгээр үнгэржэ байна. Нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо малай гарзалха ушар hураггүй усөөрөө. Һүншье үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ ехэ hаагдана. Мал шахадаг гүүртын малшад А. Ларионов, П. Андриевский гэгшэд үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 950—1000 граммаар нэмээнэ. Тэдэнэй харууhалдаг 260 үхэрнүүд тус тустаа 320 килограмм шэгнүүртэй болгогдожо, январь соо мяханай комбинадта тушаагдаха юм.

Һүүлэй хоёр жэлдэ эхэ хонидоймнай бүхы байра шэнэ болгогдонхой. Булагай hаалиин фермэдэ ажалычь сүм оньhожоруулагданхай. Михайловкын фермэдэ 270 үнеэдэй байха гүйсэд оньhожоруулагдаhан байра hаяар баригдажа бэлэн болохо юм. Тиихэдэ хуушан байра соонь мал шахаха фермэ эмхидхэгдэхэ.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, манай совхозойхид гараад байhан 1976 оной, мүн арбадахи табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын тула түрүүшын үдэрhөө hайн үндэhэ hуури табиха, түрэл партиингаа XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө тэмсэнэ.

И. РУБЦОВ,
Хэжэнгын аймагай Чисаанын совхозой директор.

Съездhээ съезд хүртэл

АДУУҺА МАЛЬААА— АШАГ ОЛЗО ЕХЭЭР

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, манай совхозой таряашад, малшад, мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэд юһэдэхи табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан даабаринуудые бэелүүлхын түлөө түрүүшын жэлһээ оролдоһон, бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ гэжэ эрмэлзэһэн байха юм. Тиихэдээ үйлэдбэридөө шэнэ, түрүү арга дүршэл хэрэглэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, ниитын адуу малаа тэжээлээр хангаха хэмжээнүүд абтаһан байна.

Нэн түрүүн фермэнүүдээ томодхохо, тэндэхи ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулха шухала байһаниинь ойлгогдоо һэн. Тиимэһээ малай байра шэнээр бариха, хуушануудыень һэльбэн заһабарилха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа ороо. Худара. Дубинино һууринуудта гахайн байранууд, 1-дэхи отделенидэ һаалиин фермэ шэнээр баригдаа, Корсаковай һаалиин фермын байра һэльбэн шэнэлэгдээ. Тариянай оньһожоруулагдамал тоог түхеэрэгдөө. Трактор, комбайн болон бусад машинанууд нэмэжэ абтаа.

Ажалай түрүүшүүлшье манда олошороо.

Һаалишан Степанида Ивановна Левина табан жэлэй туршада 1913 центнер һү һааха түсэбтэй байбал, тэрэнээ 4 жэл 10 һарада 2059 центнертэ хүргөө. Мүн энэ жэлэйнгээ түсэб хоёр һараар урид дүүргэһэн байна. Тэрэшэлэн һаалишад Т. Ц. Тынтуева, В. К. Дубинина гэгшэд һү һааха табан жэлэйнгээ даабари үлүүлһэн жэшээтэй.

Гахайшад К. И. Бобылева, У. С. Англиганова, И. Е. Хамуева болон бусад поршоонхо абаха, түлжүүлхэ түсэбтэ даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэһэн байха юм. Эдэнэр табан жэлэй туршада тус бүрэ 4 мянга гаран поршоонхо томо болгоо.

Эдэ бүхы хэмжээнүүдые бэелүүлһэнэй, олон малшадай оролдосотойгоор ажаллаһанай ашаар совхозой малай шэгнүүр нэмээхэ, тугал поршоонхо түлжүүлхэ табан жэлэйнгээ түсэб нёдондо октябриин 1-дэ дүүргэжэ шадаа. Тиигэжэ гүрэндэ мяха, һү, ооһо таряа, хартаабха тушааха түсэб бэелүүлэгдээ. Жэшээнь, гүрэндэ мяха тушааха табан жэлэй түсэб 104 процент, һү—103, таряа—162, хартаабха — 100 процент дүүргэгдэһэн байна.

Теэд арга боломжонуудаа һайса бодоод, шэнжэлээд үзэхэдэ, совхозай энээнһээ бүри дээгүүр амжалта туйламаар байгаа гэжэ һанагдана. Хэрбээ үйлэдбэреэ бодомжотойгоор хүтэлбэрилээд, ажал ехэтэй хүдэлмэреэ үргэлжэдэнь оньһожоруулжа, түрүү технологи баримталаа һаа, бүри ехэ продукциин гаргаша багатайгаар абтаха, ажалай бүтээсын эрид дээшэлхэ байһаниинь элитэ.

Мүнөө үедэ фермэ дээрэхи зарим ажалаа оньһожоруулхадамнай малшадта нилээд хүнгэн боложо үгэнэ. Зүгөөр энэ ушарта экономическа ямаршье аша үрэ гарана-гүй, харин хүдэлмэришэдэй тоо олон боложо, продукциин өөрынь үнэ сэн нэмэнэ бшуу. Хэрбээ үйлэдбэрэе саг үргэлжэ нарижуулан һайжаруулжа, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлжэ байгаал һаа, совхознай олзо оршотой гараха байна.

Жэшээ болгон, манай ажахын гол һалбари — гахай үсхэбэрилгэ абажа үзэе. 9-дэхи табан жэлэй эхилхэ үеэр гахайнуудые цехэй гуримаар харууһалхада, урдын жэжэ фермэнүүдэйхиһээ нилээд түрүү гэжэ тоологдодог байһан. Харин мүнөө Эхэ оронхоймнай түрүү ажахынуудта гахайн фермын ажал цикличнэ гуримаар эмхидхэгдэжэ, ажахыень үргэлжэдэнь оньһожоруулжа, гахайшан бүхэндэ 80 эхэ гахай, жэлдэ 6000 поршоонхо түлжүүлхэ даабари үгтэдэг болонхой. Тиихэдээ тэдэнэр манай түрүү гахайшадай 5 жэлэй туршада абадаг, түлжүүлдэг поршоонхонуудые нэгэ жэлдэ томо болгоно ха юм. Ажалые цикличнэ гуримаар эмхидхэхэдэ, поршоонхонуудай өөрынь үнэ сэн нилээд хямда, эхэ гахайнууд хүсэдөөр хэрэглэгдэнэ.

Мэргэжэлтэдэй шэнжэлээд, тоолоод үзэхэдэ, нэгэ эхэ гахайе жэлэй туршада эдеэлүүлхэдэ, харууһалхада, 300—350 түхэриг гаргашалагдадаг байна. Эхэ гахай нэгэ үдэршье һубай ябахадаа, ажахыда ехэ хохидол ушаруулна.

Энээниие манай Хударын фермын байдал дээрэһээ хаража үзэе. 1972 ондо энэ фермэдэ 671 эхэ гахай байлгагдаа. Тэдэнь бүхыдөө 909 дахин түрөө, тус бүриһөөнь 5,9 поршоонхо абтаа. 1973 ондо эндэ 574 эхэ гахай харууһалагдажа, түрэхэ бүхэндэнь дунда зэргээр 6,5 поршоонхо абтаһан байна. Нигэжэ гахайнуудай үдэсые зааханааршье һаа, дээшэлүүлһэнэй ашаар эхэ гахайнууд үсөөн байбашье, 1973 ондо урда жэлэйхиһээ 400 поршоонхо олон абтаһан юм.

Хэрбээ гахайнуудаа жэлдэ 1,5 дахин түрүүлээд, түрэхэ бүхэндэнь дунда зэргээр 9 поршоонхо абабал, эхэ гахайнуудай тоо мүнөөнэйхиһөө 200 толгойгоор хороожо болохо. Энэмнай 70 мянган түхэриг алмуулха байна. Тиин гахайнуудаа жэлдэ 1,8 дахин түрүүлбэл, 300 эхэ гахай үсөөрүүлжэ, 100 мянган түхэриг алмагдаха жэшээтэй.

Ажалаа цикличнэ гуримаар эмхидхэхын тула эхэ гахайн мүнөөнэй байрые шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэй. Нэн түрүүн тэжээл буйлуулдаг цехһээ тусхай хоолойгоор эдеэн эхэ гахай бүхэнэй тэбшэ руу орожо байха ушартай. Мүн хээлитэй гахайнуудые байлгаха тусхай байра түхеэрхэ, эхэ гахайнуудые искусственна аргаар үрэжүүлхэ шухала.

Зундаа гахайнуудта эдюулхэ таряа талханай зүйл дутамаг болодог гэшэ. Тиигэжэ гахайнуудай, поршоонхонуудай шэгнүүр биратай өөдэлдэггүй. Энэ бэрхэшээлһээ гарахын тула намартаа хара таряа тарижа болохо байгаа. Кабанскын сорт туршалгын станциин шэнжэлгээнэй ёһоор августын 24-һөө сентябриин 1 хүрэтэр тариг-даһан намарай хара таряан шингтэй сагта гектарай 19—40 центнер ногоо үгэдэг.

Тэжээлэй бүхы талаараа һайса хүсэлдүүлэгдээгүй дээрэһээ мүнөө гахайн шэгнүүрые 1 центнерээр нэмээхын тула аяар 11 центнер хүрэтэр тэжээл гаргашалагдана. Гахайнуудта гол түлэб жэжэлэгдэһэн ооһоһон эдюулэгдэнэ бшуу. Тиихэдээ тэрээндэнь макро болон микро бодосуудые нэмэлсэжэ үгэнэгүй. Юрэдөө, мүнөө үедэ тэжээл тусгаар эрилтын ёһоор бэлдэжэ, буйлуулха саг ерээ гэшэ. Энээндэ хэгдэһэн гаргаша түргэнөөр харюулагдаха байһаниинь элитэ.

Һаалиин фермэнүүдтэ тэжээл буйлуулха, тэрэниие үнеэдтэ үгэхэ хүдэлмэриие оньһожоруулаа һаа, һаалишадта нилээд олон үнеэ нэмэжэ үгэхэдэ болохо. Имагтал мүнөө байра сэбэрлэхэ, үнеэ һааха хүдэлмэриин оньһожоруулагдаад байхада тэжээл малда хубаарилжа үгэхэ гээшэ эгээл ажал ехэтэй хүдэлмэри болонхой.

Фермэнүүдэй ажал ехэтэй хүдэлмэри үргэлжэдэнь оньһожоруулха хүдэлмэри ерэхэ табан жэлдэ үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдаха байна. Тиихэдээ колхоз, совхозуудай инженерна албанай хэрэгые шэнэдхэн хубилгаха, тэрэниие оньһожоруулгын ба электрижүүлгын цех болгохо хэрэгтэй гэжэ һанагдана. Энэ ушарта ажахын инженернүүд фермэ дээрэхи түхеэрэлгэнүүдэй хойноһоо хиналта табидаг болохо бэзэ. Юрэнхыдөө хүдөө ажахын хүтэлбэрине, илангаяа үйлэдбэриин эмхидхэлгые нарижуулан гуримшуулха саг ерээ.

С. ЖАНЧИПОВ,
Кабанскын аймагай Оймэрой совхозой зоотехник.

АРБАДАХИ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ЭРШЭТЭ БАРИЛГА ДЭЭРЭ

Гусиноозерско ГРЭС-эй барилга дээрэ оло мянган хүн хүдэлжэ байдаг. Тэдэнэй дунда үйлэдбэриин түсэб үлүүлэн дүүргэдэг түрүүшүүл үдэрһөө үдэртэ олошорно. Владимир С[illegible] Соколы ГРЭС-эй барилгын түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн юм. Мүнөө ДЭК-50 түхэлэй кранда хүдэлжэ, [illegible] даабарие үлүүлэн дүүргэнэ. Дүршэлтэй крановщик ажалай шэнэ бэлэгтэйгээр КПСС-эй ээлжээтэ съездые угтаха зорилготой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ В. С. Соколы.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

БАМ

ТҮРҮҮШЫН ЭЛШЭ ХҮСЭН

«Нижнеангарсктрансстрой» трестые эрхилэгшэ В. М. Кривочуприн, К. Е. Ворошиловай нэрэмжэтэ Ленинградай машина бүтээлгын заводой ахалагша конструктор В. Д. Румянцев тусгаар түхеэрэгдэһэн вагон соо орожо, эндэхи приборнуудай нэгэ томо кнопко дарабдхиба. Тиихэтэйнь хамта АС-500 БАМ гэһэн автомат электрын станци гэхэ гү, али хүсэ ехэтэй двигательнүүд хүдэлжэ эхилнэ.

Авто-заһабарилгын мастерскойн ээлдэг талмай дээрэ эдэ дүрбэн вагон һууринхай. Баран хоорондоо олон тоото хоолойнуудаар холбогдонхой. Электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилэн гаргаха хүсэ ехэтэй двигательнүүд вагон бүхэн соо тодхогдоһон байна. Дүрбэн станциин хоёрынь хүдэлгэгдэжэ эхилээ, нүгөөдэ хоёрынь бэлэн болгогдоод байха юм. Хүдэлжэ байгаа али нэгэнэйнь эбдэрэн зогсоо һаа, нүгөөдэ хоёр вагонуудай двигательнүүд хүдэлгэгдэхөөр хараалагданхай.

— Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадые хангахын тула тусхай эдэ вагонууд түхеэрэгдөө, — гэжэ «Нижнеангарсктрансстрой» трестые эрхилэгшэ Владимир Михайлович Кривочуприн хөөрэнэ. Иимэ электростанцинууд түрүүшынхиеэ БАМ-да түхеэрэгдэбэ. Станци найдамтай, автомат аргаар хүдэлгэгдэнэ.

Хүдэлгэгдэжэ байгаа али нэгэ станциин эбдэрэн зогсоо һаа, нүгөөдэ нэгэ станциинь оройдоо 9 секундын турша соо автомат аргаар хүдэлжэ эхилдэг. Хэрбээ электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг линиин таһарһан байбал, станцинууд гурба дахин автомат аргаар хүдэлжэ, зогсожо байха.

Станцинуудай хоёрдохи һайн шэнжэ шанар юуб гэхэдэ, тэдэнэр вагон соо тодхогдонхой. Тиимэһээ станцида тусхай байра бариха хэрэггүй. Вагонуудые хэрэгтэй газартаа абаашажа болохо.

Энергетикын гигантнууд болохо Братска ба Усть-Илимскэ ГЭС-үүдһээ электрын элшэ хүсөөр БАМ-ай хангагдажа эхилхэдэ, вагонууд соохи станцинууд ондоо холын газарта абаашагдаха. Гадна станцинууд саг үргэлжын хиналтада байдаг бэшэ. Машинист арбан хоногой туршада нэгэ дахин харууһа, шалгалта хэдэг.

К. Е. Ворошиловай нэрэмжэтэ Ленинградай машина бүтээлгын заводой коллектив БАМ-ай шухала захил һайнаар дүүргэжэ шадаа.

АС-500 БАМ гэһэн автомат электростанцинууд Байгалай Курла хушуун дээрэ тодхогдожо, ашаглагдажа эхилээ. Ленинградай заводой шефүүд — хабсаргагшад Юрий Михайлович Овчинников, Николай Иванович Чумаченко хабсаралгын ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Заводой ахалагша конструктор Владимир Дмитриевич Румянцев станциин проект зохёоһон, хабсаралгын ба станцинуудые хүдэлгэжэ эхилхэ хүдэлмэри эмхидхэн хүтэлбэрилөө.

Манай республикын хойто аймагуудай дайдаар зурын гараха Байгал-Амарай түмэр замай участок дээрэ иимэ юһэн электростанци тодхогдожо, хэрэглэгдэхэ. Зарим станцинууд Байгалай баруун хойто эрье, Ленинградай шефүүдэй Северобайкальск болохо бодоһоо газарта тодхогдоһон байна.

Д. САНЖИЕВ.
Курлы хушуун. Хойто-Байгалай аймаг.

БУРЯАДАЙ ЭРДЭМ наукын гуламтада

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалда юһэдэхи табан жэлэй һүүлшын жэлэй дүнгүүдые согсолһон суглаан болобо.

Эрдэмтэдэй суглаае филиалай Президиумэй түрүүлэгшэ, профессор М. В. Мохосоев нээжэ оролто үгэ хэлээ.

«Сибириин отделениин Буряадай филиалай научна шэнжэлэлгэнүүдэй гол дүн» гэһэн элидхэл филиалай Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо В. Ц. Найдаков хээ. Нүхэр Найдаков эрдэмтэдэй коллективэй бэелүүлһэн ажал ябуулга, тэдэнэй ерэхэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ дүүргэхэ научна хүдэлмэри дээрэ онсо тогтоһон байна. В. Ц. Найдаков элидхэл дотороо филиалаймнай научна хүдэлмэрилэгшэд 65 темээр (34 асуудалаар) эрдэм шэнжэлгэ байгша ондо эрхилээ гэжэ элидхээ. Методикын ёһоор 51 хүдэлмэри [illegible]. Мүн тиихэдэ эрдэм шэнжэлгын 8 методико мүнөө жэлдэ зохёогдон [illegible]гдаа. Тиигэжэ 42 темээр научна хүдэлмэри дүүргэгдээ гэхэ гү, али шалгалта гаража байна. Гадна, филиалай эрдэмтэд табан жэлэй [illegible] эрдэм шэнжэлгын [illegible] ажахын хэлсээ баталжа, 700 мянган түхэригэй хүдэлмэри хээ. Мүн филиалай эрдэмтэд парти, гүрэн [illegible] шагналда энэ жэлдэ хүртөө. Тиихэдэ юһэдэхи табан жэлэй туршада Геологиин институт байгуулагдаа, ниитын эрдэмэй институдай байшан баригдаа, һаяын сагта 200 гаран ухибүүдэй саад ашаглалгада орохонь.

Һүүлээрнь филиалай Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо, геолого-минералогиин эрдэмэй доктор Ф. П. Кренделев «БАМ-ай барилгатай дашарамдуулан, Буряадай филиалай эрдэм шэнжэлгын мүнөөнэй байдал, гол зорилго болон саашанхи хараа бодолнууд» гэһэн элидхэл хээ. Нүхэр Кренделев элидхэл соогоо манай эрдэмтэдэй зорилго хадаа БАМ шадархи баялигуудые ганса республикадаа бэшэ, мүн Шэтын областьдо зүбөөр сэгнэжэ, арадай ажахыда тон тааруу заабаринуудые үтэхэ хэрэг болоно гэжэ онсолон тэмдэглээ. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, эрдэмтэд БАМ-да хабаатай бүхы асуудалнуудые (промышленность, экономико, соёл гэгээрэл) шэнжэлхэ байна.

Удаань ниитын эрдэмэй институдай директор, философиин эрдэмэй кандидат Д. Д. Лубсанов методологиин болон социологиин асуудалнуудаар элидхэл хэжэ, эндэ сугларагшадые һонирхуулаа. Һүүлээрнь биологиин эрдэмэй кандидат Э. Д. Хабухаев, геолого-минералогиин эрдэмэй кандидат Г. В. Андреев гэгшэд авторнуудай зүгһөө элидхэлнүүдые уншаа.

Эрдэмтэд суглаанай түгэсхэлдэ тогтоол баталан абахадаа партиин XXV съездэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектые бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитана оруулхын түлөө тэмсэхэ байһанаа мэдүүлээ.

Д-Р. ДАМБАЕВ.

Сэлэнгын ЦКК гай ТЭЦ-эй ахалагша электромонтер Александр Ерофеевский ажалдаа харюусалгатангаар хандадаг, даабаряа холо үлүүлжэ, онсо шалгардаг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша электромонтёр А. Ерофеевский.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ХАМАГ АРГАЯА ХЭРЭГЛЭХЫЕ ОРОЛДООБДИ

Ой модоной, модо болбосоруулдаг промышленностьда шэнэ онол арга, оньһон техникэ үргэнөөр хэрэглэжэ, ажалай бүтээсые 35 процентээр дээшэлүүлхэ гэһэн шиидхэбэри партиин XXIV съезд баталан абаа бэлэй.

Манай Байгалай леспромхоздо модо таллуулха ТТ-4 түхэлэй 22 трактор, КРАЗ-235 түхэлэй 25 автомашина, 6 погрузчик абтаа һэн. Мүнөө бүхы дээрээ 27 трактор, 37 автомашина, 10 погрузчик леспромхоздомнай тоологдоно.

Модо бэлэдхэхэ ажалай ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар Томскын, Тюмениин, Вологдын обкомуудай хэһэн эмхидхэхы ажалай дүй дүршэлые КПСС-эй ЦК һайшаан дэмжэжэ, тусгаар тогтоод гаргаа бэлэй. Манай леспромхозой коллектив энэ тогтоолые һайшаан дэмжэжэ, ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ шэнэ онол арга хэрэглэхэ гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр ажаллаа. Леспромхозой дирекци, партийна болон профсоюзай организацинууд мастернуудай, бригадирнуудай тушаалда һайн бэлэдхэлтэй, дүршэлтэй мэргэжэлтэдые табина. Бидэнэр 1973 оноо хойшо, 1,5 халаанай гуримаар модо бэлэдхэжэ байнабди. Автомашинанууд 3 халаанай туршада ашаглагдана.

Леспромхозоймнай хүдэлмэришэд социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, эршэтэй шангаар хүдэлнэ. Мастерска участогуудай, бригадануудай, автомашинануудай экипажуудай коллективүүдэй хэһэн ажалай дүн недели бүри согсологдодог, һарын дүнгөөр түрүү һуури эзэлэгшэд мүнгэн шангаар урмашуулагдадаг байха юм. Ажал хэрэгээ һайн хэдэг, урагшаа һанаатай хүдэлмэришэд леспромхоздомнай олон лэ даа.

Петр Прокопьевич Бурдуковские абаад үзэе. Энэ нүхэрнай манай коллективтэ хорёод жэл хүдэлжэ байна. 1974 ондо томодхогдоһон бригада эмхидхэ бэлэй. Бригадынь коллектив үнгэрһэн жэлдэ 70 мянган кубометр модо бэлэдхээ һэн.

— Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 100 мянган кубометр модо бэлэдхэхэбди—гэжэ, П. П. Бурдуковский хэлэдэг. Тэрэ дэмы [illegible] юумэ хэлэнэ. Элдэш үгэдөө хүрэдэг, найдамтай хүн юм. Виктор Павлович Александровые таниха, мэдэхэгүй хүн республикын модошодой дунда үсөөн лэ байха. Энэ нүхэрнай 1974 ондо республикын модошодой дунда үнгэргэгдэһэн конкурсдо хабаадалсажа, түрүү һуури эзэлээд, «чемпионой» нэрэ солодо хүртөө һэн.

Модо отолходоо шадамар бэрхэ байһанаа хэрэг дээрэ [illegible] харуулжа шадаа. В. П. Александров тракторай модо таллуулхадаа бүриинье бэрхэ [illegible] Бригадынгаа гэшүүдтэ түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулжа шададаг. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив модо бэлэдхэхэ халаан бүриингөө даабари холо үлүүлнэ. Юһэдэхи табан жэлэй туршада 68 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ даабаряа 6 һараар уридшалан дүүргээ бэлэй. А. М. Голубеавай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив табан жэлэй туршада 96 мянган кубометр модо бэлэдхэжэ, даабаряа холо үлүүлэн дүүргээ.

Жолоошодиин социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, хаба шадалаа һаалал гаргана, машинануудаа һаадгүйгөөр ябуулна [illegible] ондо отолгдоһон [illegible] соонь шэрэжэ [illegible] эрмэлзэнэ. Манай [illegible] жолоошон Петр Григорьевич Шалаев тухай хэдэн үгэ хэлэхэ гэжэ һанагдана. Бал жолоошомнай машинаяа бүхэ ехэтэйгээр ашаглаха тухай оролдодог, тэрэнээ бэелүүлжэ шададагшье. КРАЗ машинаяа 100 мянган километртэ ябуулаад байна.

— Энэ машинаяа капитальна заһабаридаа оруулангүйгөөр үшөө 10 мянган километртэ ябуулхаб, — гэжэ жолоошон П. Г. Шалаев хэлэдэг. Иимэ ажалша бэрхэ, дүршэл шадабаритай хүдэлмэришэд техникэеэ һайнаар хүдэлгэжэ, ажалай сагай минута бүхэниие зүбөөр хэрэглэжэ ха юм.

Юһэдэхи табан жэлэй туршада манай леспромхозой коллектив [illegible] һайнаар хүдэлжэ гараа. Шэнэ онол арга, оньһон техникэ хэрэглэжэ, бага гаргашатайгаар ехэ модо бэлэдхэдэг болообди. Хүдэлмэришэдэй байдал һуудалые һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэ. 2970 мянган түхэригтэ байрын гэрнүүд, сада яслиин, һургуулиин байшангууд баригдажа, хуушарһан гэрнүүд заһабарилагдаа. Леспромхозоймнай хүдэлмэришэд 70 хүнгэн машина, 270 [illegible], 1500 телевизор болон телевизор худалдан абаһан байна.

Манай коллектив 1974 ондо дэлгэрһэн бүхэсоюзна мүрысөөндэ эзэмлэжэ, СССР-эй ой модоной, модо болбосоруулдаг промышленностиин министерствын, профсоюзай ЦК-гай Хүндэлэлэй диплоомоор шагнагдаа һэн. Табан жэлэй туршада хоёр дахин дамжуулгын Улаан туг абаһан байнабди. Леспромхозоймнай коллектив шэнэ онол арга үргэнөөр хэрэглэн, эбтэй эетэйгээр хүдэлһэн дээрэһээ 1.765 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ табан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид, ноябриин 19-дэ дүүргээ. Ажалай бүтээсые 48 процентээр дээшэлүүлээбди.

Коллективнай жэлэй дүүрэтэр үшөө 30 мянган кубометр модо бэлэдхэжэ, табан жэлэй даабариһаа гадуур 800 мянган түхэригэй продукци хүдэлдэхэ гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр мүнөө нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэбэ.

С. ГРИШКИН,
Байгалай леспромхозой директор.

СОВЕТ ОРОН ШЭНЭ ҺОНИН

РЕСПУБЛИКЫН НАЙДАМТАН ДОРЮУН АЛХАМ

[illegible] (ТАСС-ай корр. [illegible]). Республикын [illegible] агитори[illegible] нүүрэн. Шн[illegible] тонно газарай. [illegible] [illegible] Партиин [illegible] зорюулжа, [illegible] гаргаһан [illegible] ажахые [illegible] хүгжөө[illegible] гэһэн [illegible] улад [illegible] хүдэлмэ[illegible] ор[illegible] социологууд. [illegible] элитэ мэдээжэ [illegible] түрүүшүүл лекцинүүдые уншаха, хөөрэлдөөнүүдые [illegible] байна. Түсэбтэ юһэдэхи табан[illegible] дэ оронай ба республикын туйлаһан амжалтын тухай лекторнууд [illegible] раа. Түсэбтэ арбадахи табан жэлдэ эдэ [illegible] болохо ехэ хубилалтануудтай ажалшадые танилсуулха юм.

ҮТЭГЖҮҮЛГЭ — ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР

ДЗЕРЖИНСК (Горьковско область) (ТАСС-ай корр. В. Попов). РСФСР-эй Хара хүрьһэгүй [illegible] колхоз, совхоз [illegible] «Корунд» [illegible] нэгэдэлэй [illegible] дэ түсэбһөө гадуур 700 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэриһээ гаргаад, эльгээгээ байна. Жэлэй даабариһаа гадуур түрүүшын мянган тонно карбамид аммиагай уһа, аммониин сульфат үйлэдбэрилбэ.

КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө мүрысэн, нэгэдэлэй коллектив жэлэй дүүрэтэр үшөө 10 мянган тоннооһоо багашье бэшэ үтэгжүүлгэ гаргахые хараалба.

КАХЕТИДЭ ТҮРҮҮШЫН...

ГУРДЖААНИ (Грузиин ССР) (ТАСС-ай корр. О. Кевлишвили). Малай фермэнүүдэхи машина, түхеэрэлгэнүүдые техническэ талаһаань хангаха Кахетидэхи түрүүшын станциие гүрэнэй комисси тушаан абаба. Энэ станци дүтэ шадарай районуудай һүүлэй 10 ажахые хангаха юм. Үнеэдые машинаар һааха 500 операторые һурган болдохо курсанууд станциин даргада эмхидхэгдээ.

Шэнэ жэлдэ республика дотор малай бүлэг барилгые техническэ талаһаань хангаха үшөө дүрбэн станци ашаглалгада оруулагдаха юм.

МЕХАНИЗАТОРНУУД ҺУРАНА

МИНСК. (ТАСС-ай корр. Е. Гальвин). Һуралсалай үйлэдбэриин пунктнууд «Сельхозтехникын» Белоруссиин областьнуудай районуудай таһагуудай даргада нээгдэбэ. Ажахынуудай 30 мянган шахуу механизатор эндэ һуража, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ юм. Эдэнэр 80 ба 150 моринойхи хүсэтэй шэнэ тракторнуудые жолоодожо һураха, заһабарилагшадай, оросоһоной оньһожоруулагдамал тоогуудай ба малай бүлэг барилгануудай операторнуудай, хэлхээ холбооной диспетчернүүдэй мэргэжэлнүүдые шудалха байна.

Механизаторай һургалиин һуралсалай 3 мянган кружок республикын ажахынуудта байгуулагдаа, техническэ мэргэжэлэй училищануудай филиалнууд механизаторнуудай мэргэжэл дээшэлүүлхэ һургуулинууд олошоруулагдаа.

ШЭНЭ ОНЬҺОН ТЕХНИКЫН АШААР

НАРВА (Эстониин ССР). (ТАСС-ай корр. К. Койтметс). Республикын бүд нэхэдэг [illegible] ехэ предприятии—«Кренгольмская мануфактура» [illegible] комбинадай коллектив жэлэй эхинһээ хойшо түсэбһөө гадуур хахад миллион метр бүд нэхэжэ гаргаба.

Предприятиин бүхы ажалшад олон станогто [illegible] хүдэлдэг болонхой. Ажалай үндэр ашаг үрын [illegible] нэрэ даргада [illegible] түлөө олон арбаад бригада мүрысэнэ.

КИРГИЗЭЙ ЭКСКАВАТОРЩИГУУДАЙ АМЖАЛТА

ОШ (Киргизэй ССР). (ТАСС-ай корр. А. Петров). Шулуу нүүрһэнэй «Алмалык» гэжэ разрезэй экскаваторщик Э. Рахманбердиевэй экипаж жэлэй эхинһээ хойшо 1,5 миллион кубометр малталга хэһэн байна. Энэнь нормоһоо хоёр шахуу дахин дээшээ болоно.

ЧЕЧЕНО - ИНГУШСКА АССР. СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ Грозный хотын химическэ комбинадай коллектив КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахаяа бэлдэнэ. Тобарна продукци гаргаха табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргээ. Эндэ ажалай бүтээсэ 46,5 процентээр дээшэлээ.

Комбинадай үйлэдбэрилээ гаргадаг зургаан продукциня гүрэнэй шанарай тэмдэг олгогдонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комбинадай нэгэ түхеэрэлгэ.

ТАСС-ай фотохронико.

...эңгын ЦКК-гай химическэ лабораторидо дээ... мэргэжэлтэн залуушуул олон хүдэлдэг. Тэдэнэй ...н Эрхүүгэй Гүрэнэй университедэй химическэ ...льтет дүүргээд, Буряад орондо ажаллахаяа ...эн Надежда Федоровна Елина болоно.

...УРАГ ДЭЭРЭ: Н. Ф. Елина ажалдаа.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

АЖАЛШАДТА ОЙЛГУУЛНА

Аймагай колхозууд, совхозуудай партийна комитедүүдэй, отделенинуудай партийна организацинуудай секретарьнарай, бригада, фермэнүүдэй партийна бүлэгүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй семинар болоһон байна. Партиин XXV съездэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектые олониитэдэ тайлбарилха тухай партиин Зэдын райкомой секретарь В. И. Трофимов элидхэл хэһэн байна. Политическа хүдэлмэри эрхилдэг дүршэл тухайдаа «Октябрьский» совхозой парткомой секретарь Б. Ж. Тарбаев семинарта хабаадагшадта хөөрэжэ үгэбэ.

Совхозой партийна комитет 13 агитатор, 12 политинформатор, 19 лекторые суглуулжа, семинар үнгэргөө, эдэнэрэй ябаха түсэб зохёогоо. Мүнөө эдэнэр холын гүүртэнүүдтэ ошожо, проектын удха хүн зондо тайлбарилжа эхилээ.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо партийна суглаан боложо, партиин XXV съездэ КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан проектые хүн зондо тайлбарилха тухай хөөрэлдөө. Агитаторнууд, колхозой инженер Д. С. Злыгостев, ветеринарна врач Б. Д. Доргиев, зоотехник С. Б. Ничаев, Булагай һаалиин комплексые даагша А. Г. Югова гэгшэд Гэгээтын һаалиин фермэдэ, Булагай һаалиин комплексдо проект тухай хөөрэлдөөнүүдые хэһэн байна.

Партиин обкомой пропагандистнарай бүлэгэй гэшүүн Э. Эмекшинов Бургалтайн «Мир» колхозой гурбан газарта: Доодо Бургалтайда, Хара-Бусанай һаалиин фермэдэ, машинно-тракторна мастерскойдо партиин XXV съездэ КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан проектээр лекцинүүдые уншаа.

Партиин райкомой хүдэлмэрилэгшэд, «Знание» бүлгэмэй лекторнууд, аймагай бусад эдэбхитэд хэды хэдыгээрээ колхозууд болон сохозуудта гараад, проектые ажалшадта тайлбарилна.

Д. АЮШЕЕВ,
манай корр.

ТЭЭГДЭҺЭЭ МЭДЭЭСЭНЭ

ЭДЭБХИТЭЙ КИНОМЕХАНИК

Галина Борисова хорёод жэлэй туршада манай нютагта киномеханигаар хүдэлжэ, нилээд дүршэл шадабаритай болонхой. Һара, квартал бүринингөө түсэб ходо доо үлүүлэн дүүргэжэ байдаг. Шэнэ, һонин фильмын ерэхэдэ үдэртөө 2—3 сеанс үнгэргэдэг байха юм. Ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг энэ нүхэр киногой ба соёлой хүдэлмэрине улам һайжаруулхын тула сэхэн эдэбхи оролдолго гаргана. Тиигэжэ эндэхи совхозой ажалшадай дунда хүндэтэн болонхой.

ХҮНДЭТЭЙ БОЛОНХОЙ

Хүрбын ОРС-ын гуталай магазинда ороходо, ходо доо ариг сэбэр, эд бараанинь таатай зохидоор, эмхи гуримтайгаар табяатан байдаг. Тус магазинда дүршэлтэй бэрхэ наймаашан Наталья Мартынова хүдэлдэг юм. Энэ нүхэрэй үндэр наһатан, боложо пенсидэ гараһаар хэдэн жэл үнгэрөө. Теэд дуратай ажалаа мүнөө болотор орхёодүй. Худалдан абагшадтаа урин налгайгаар хандадаг. И. Мартынова нютагай зоной дунда хүндэтэй болонхой.

Дүршэлтэй наймаалагша энэ жэлэй эд бараанай эрьесын түсэб үлүүлэн дүүргэнхэй. Мүн тиихэдэ табан жэлэйнгээ даабарине болзорһоонь урид дүүргээ.

Ц.Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.
Хоринн аймаг.

ҮХИБҮҮД АЖАЛЛАЖА ҺУРАДАГ

Кабанскын дунда һургуули республика соохи томо һургуулинуудай нэгэн юм. 1140 һурагшадтай. 1975—1976 онуудай һуралсалай жэлдэ арбадахине табан класс дүүргэхэ. Класс бүхэндэ 40 хүн һурана.

Һурагшадай зунай амаралтын үедэ бидэ ажалай болон амаралтын лагерь эмхидхэдэгбди. Үнгэрөөшэ зун табадахияа тиимэ лагерь эмхидхээ гээшэбди. Би лагериин начальнигаар томилогдоһон байгааб.

Байгалай совхозой газар дээрэ тэрэ лагерь хүдэлдэг. Совхоз зорюута байра барижа үгөө. Унтари хэбтэри, амһарта жэмһэртэ, ажалай хэрэгсэл — хүү совхозой бэлдэһэн юм. Эдеэнэй эүйлдэ ехэ шанартай юумэн ородог: шэнэ мяхан, һүн, хартаабха, талхан, тоһон...

12,8 гектар газарта капуста таригдаа. Үхибүүд капустала рассадаар һуулгаа юм. Нэгэ гектарта помидор һуулгагдаа.

Лагерь гурбан сезон соо хүдэлдэг юм. 1-дэхи, 2-дохи сезондоо юһэдэхи классай һурагшад хүдэлөө. Гурбадахи сезондоо долоодохи классайхин ээлжээгээ абаа һэн.

Нэгэ сезомнай 26 үдэртэй байгаа. Сезон бүхэндэ 6 хүмүүжүүлэгшэ ээлжээгээр хүдэлөө. Бүхэли сүүдхэ соо нэгэ хүмүүжүүлэгшэ дежурлаха ёһотой.

Лагериин совет бүхы хүдэлмэрине эмхидхэн ябуулдаг гуримтай һэн. Лагериин советые начальник толгойлдог юм ааб даа. **Өөһэдынгөө хүдэлмэрине өөһэдөө хүтэлбэрилхэ** гэһэн ёһо гурим лагерьта заншанхай гээшэ. Ямар нэгэн асуудалые начальник гансаараа шиидхэжэ шадахагүй, советэй, ниитын һанамжада түшэглэдэг байха юм.

Үглөөгүүр эртэ бодожо, үхибүүдэй жагсаал соносхогдодог һэн. Ондоогоор хэлэхэдэ, хүдэлмэримнай үдэр жагсаалһаа эхилдэг байгаа. Эрхимээр хүдэлһэн бригадын гэшүүн лагериин туг үргэхэ эрхэдэ хүртэхэ. Ажалай дүн үдэр бүри гаргагдадаг. Тиимэһээ лагериин туг үргэхэ эрхэдэ хүртэхын түлөө бригаданууд хоорондоо шанга тэмсэл болодог һэн.

Үдэр бүри жагсаал дээрэ эрхим бригадада дамжуулгын вымпел барюулагдаха. Хүдэлмэриин үдэрэй дүн согсологдожо, тусхай бюллетень соо бэшэгдэжэ хадагдадаг байгаа. «Һэрюун һэбшээхэн» гэжэ ханын газетэ гаргагдадаг байгаа.

Хүдэлмэриин үдэр 6 час соо үргэлжэлдэг һэн. Үглөөнэй 8 час 30 минутаһаа үдэрэй 12 час 30 минута болотор поли дээрээ хүдэлөөд, үхибүүд үдын хоол эдидэг, амардаг байгаа. Үдэрэй 3 часһаа үдэшын 5 час болотор хүдэлхэ. Үдэртөө дүрбэн удаа һайнаар эдеэлээд, эрхимээр хүдэлжэрхёод, тусхай эмхидхэгдэһэн гуримай ёһоор амархадаа, үхибүүдэй сэдьхэл ехэ тэнигэлэн байдаг юм.

Табан сагта ажалһаа ороод, бага зэргэ «амаа хүдэлгэжэрхёод», элдэб наада, мүрысөө эмхидхэхэ даа. Үдэшын хоол баряад, үхибүүд дуратай юумэеэ хэхэ. Үдэшын 10 сагта унтаридаа орохо.

Һурагшадай дундаһаа хоёр хүн позароор томилогдодог. Харин тэдээндэ туһаламжа болгогдон, хоёр хүн дежурлаха ёһотой.

Ажалай үдэрэй гурим тухай иимэ дэлгэрэнгыгээр юундэ бэшэнэбши гэхэдэ, зарим газарта тэрээндэ балай ехэ анхарал хандуулагдадаггүй. Жэшээнь, үдэр бүри туг үргэлгые **заатагүй юумэн** гэжэ тоолодоггүй байжа болохо. Туг үргэлгэ гээшэмнай үнэн дээрээ ехэл гүнзэгы удхатай, хүмүүжүүлхы шанартай заншал гээшэ. Эгээл, түрүүшын үдэр улаан туг тухай, революционернүүд, манай сэрэгшэд тэрэнние дайсанда алдахагүй гэжэ яатараа өөолдодог байгааб гэһэн сэдьхэл дайрама хөөрэлдөөн болохо ёһотой. Үдэр бүри туг үргэжэ, барабан, горнын һүртэ абяан доро һуга харайн бодожо байхадаа, һурагшад журамтай болодог юм.

Лагерь эмхидхэлгын зарим гаргашые харюулхын тула хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райком бэеэ дээрээ даадаг. Жэшээнь нэгэдэхи сезоной үедэ 50 һурагша хүдэлөө. Тэдэние хангахын тула бүхы дээрээ 3000 түхэриг мүнгэн һомологдоо. Тэрэ мүнгэн соо профсоюзай райкомой гаргаша оролсоно.

Тэрэ мүнгэнэй мянган түхэригынь эдеэ хоолдо гаргашалагдаа. Хоёр мянганиинь һурагшадай ажалай түлөөһэндэ ошоо.

Хоёрдохи сезоной үедэ 35 хүн хүдэлөө. Харин тэдээндэ баһал 3000 түхэриг гаргашалагдаа.

Лагериин нэгдээдүй байхада, тэндэ амарха болоһон шабинартай бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэдэг. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд тэдэнтэй дэлгэрэнгы хөөрэлдөө хэдэг. Ажал дээрээ элдэб аюул усалда орохогүйн тула ойлгууламжын хүдэлмэри хэгдэдэг байна.

Лагериин хүдэлжэ байха үедэшье хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эмхидхэгдэдэг юм ааб даа. Һурагшад ехэ дуратайгаар концерт бэлдэжэ, наада гаргадаг һэн.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, ажалай болон амаралтын лагерьта байһан һурагшад ажал хэжэ һурадаг. Махабадыньшье, сэдьхэл бодолыньшье хатуужадаг байха юм.

Л. СМИГОРЖЕВСКАЯ,
лагериин начальник байһан багша.

Александра Ивановна Гриф Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикада ажалай ветерануудай тоодо оронхой. 1973—1974 онуудай социалис мүрысөөндэ илажа гараһан энэ нүхэр коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Хубиингаа табан жэлые 1975 оной сентябриин 11-дэ дүүргээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ажалай Улаан Тугай орденой кавалер А. И. Гриф ажал дээрээ.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ШАЛСАМАГАЙ ШАБИ

...э үдэр Ольга нилээд ...оло абтанги ябаба. Эр...өөгүүр һүрэг хонидтоо ...нь гаргажа үгөөд, ду... байра соохи хохир ...һыень суглуулжа байшье ВЛКСМ-эй рай... дамжуулһан захяа ... ухаанда оро...эдьхэлыень хүлгөөнэ. ...гээд лэ Ольга дорoһоо ...эр һанаа алдаад, суг...жаллажа байһан хоёр ...таа хандан:

— Залуу малшадай зүб...дээрэ юун тухай, хаа...нь эхилжэ хөөрэхэбиб. ...ажалайнгаа дүнгүүдые ...ко хэлэһэнэй үлүүл ха... дүршэлшье гэжэ баһал ...й. Хонишоной ажалда ...эмдэгломээр юун бай...а. Юрэдөө тэрэ зүб...нь юуншье тухай хэлэ...илгоногүйб,— гэбэ.

...лагша хонишон Оль... ...нигэжэ һанаата бо...эр хэлэхэдэнь, яарал... хохир хоргооһо суг...а байһан Дугармаа то...бан:

— Залуу хонишодой бүхэ... слёдто хабаадалсаһа... Шалсама Цыремпилова...адаг отарада анха тү...ихнеэ ерэжэ хонишо...жаллаһанаа, мүн тэрэ... үгэһэн зүбшэл, ...ри тухай хөө...тнай һонирхомоор ...өэшэ гү. Хажуугаарнь ...гөө отарын ажал, туй... дүнгүүдээ жэшээлэн ...арилбалтнай үлүү боло...ха,—гэжэ заабарилха... Ольга Вера хоёрынь ...ан дэмжэжэ, Дугармаа... бэлгэн ухаатай, одоол ...ссорэн толгойто юм ...н гэлдэн магтаба.

...алаа дүүргээд, гэр гэртээ таран ошоходоо Ольга Дугармаагай хэлэһэнние зүйтэйдэ тооложо, хүршэ ажаһуудаг үнинэй хонишон, мүнөө пенсидэ гаранхай Социалис Ажалай Герой Шалсама Цыремпиловатай энээн тухайгаа зохидхоноор хөөрэлдэжэ, зүбшэхэ гэжэ бодобо!

НАҺАНАЙНГАА ехэнхи хубине хонин үсхэбэрилгэдэ зорюулһан Шалсама Цыремпиловатай уулзажа зугаалһанайнь удаа Ольга Энхеевнада залуушуулай урда һонирхолтойгоор хөөрэхэ юумэниинь элбэг болопондол һанагдаба. Юуб гэхэдэ, Ольгын анха түрүүшынхиеэ ахалагша хонишоной туһалагшаар ажаллажа эхилхэдэнь залуушуул энэ хүдэлмэридэ тон үсөөн хабаадалсадаг байһан юм. Дунда һургуулияа түгэсхэгшэд ажахыдаа үлэхэдөө заабол һаалиин гүүртэдэ хүдэлмэрилдэг байгаа. Теэд Ольга заха холын эхэ хонинлой отарада ошоод байхадаа ехээр уйдаа, голхороогүй. Аха нүхэр Шалсамань залуу басаганай абаһаар гансаардаха байһыень ойлгон, тэрээндэ хонишоной ажал, амжалтын нюуса тухай ходол хөөрэжэ, яажашье һаань энэ хүдэлмэридэнь дадхаажа, дурлуулхые хүсэгшэ бэлэй. Тиигэжэ он жэлнүүдэй ошохо тума Ольга дүршэжэ, ямар ехэ харюусалгатай хүдэлмэридэ ажаллажа байһанаа ойлгоо.

— Абаһаар энэ хонин ажалыешни ямар бэ даа һонингүй шэнгээр тоологшо һэм. Түрүүшымни жэлнүүдтэ Шалсама Цыремпилова ехэл туһа хүргэжэ, али болохоор дэмжэгшэ бэлэй. Үнэхөөрөөшье Шалсама Цыремпиловагай хэһэн ажалай үндэрөөр сэгнэгдэжэ, Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэхэдэнь хонин үсхэбэрилгын али зэргын харюусалгатай байһыень мэдэжэ абаа һэм, —гээд, Ольга Энхеевна Сангадиева мүнөө хөөрэдэг.

БҮРИ һаяхан колхозой комсомолшуудай хамтын суглаан дээрэ һаалиин гүүртэнүүдтэ, тракторно-таряан ажалай бригаданууда ажалладаг хүбүүд, басагад эхэ хонидой отаранууда хүдэлдэг залуушуулые олониитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсанагүй, бүхы юумэнһээ таһаранги, аминдаа бэеэ абаад ябадаг гэжэ шүүмжэлбэ. Энэ суглаандань уряалаар ерэжэ байлсаһан Ольга үгэ хэлэгшэдэй шүүмжэлэлые анхаралтайгаар шагнаһанайнгаа удаа өөрынгөө һанамжа хэлэхээр шиидэ бэлэй. Тэрэ нэн түрүүлэн хонишодой таруугаар байражаһание тэмдэглээд, иимэ байдалтай залуу хонишодтоо комсомолой комитет анхаралаа багаар хандуулна гэбэ. Хэрбээ отделени бүхэнэй группкомсоргнууд ВЛКСМ-эйнгээ гэшүүдтэй нягта холбоотой байбал, гансашье суглаагаа таһалгаряагүй үнгэргэхэ бэшэ, мүн уран һайханай бүлгэмшье эмхидхэхээр шадалтай. Тиин гэһээ комсомолой комитет амарыень хаража, гансал һаалиин гүүргэнүүдтэ сүг ажалладаг залуушуулай ажалаар һонирхоод лэ хонишодые мартажархинхай гэжэ сэдьхэлдээ бодожо ябаһанаа мэдүүлээ бэлэй.

Комсомолой комитедэй дутагдалые нигэжэ дэлгэрэнгыгээр хэлэхэшьегүй һэн. Юуб гэхэдэ, шүүмжэлэгшэдэй үгые шагнахадаа Ольгын залуу наһаниинь һанагдажа, тэрэ бэеэ барлягүй. Энэншье зүб. Ольга Энхеевнагай элирүүлһэн дутагдалнууд гансашье мүнөө бэшэ, мүн үе сагһаа нааша, бүри тэрэнэй һая ажаллажа захалхаһаа хойшо ходол дабтагдадаг байһан юм.

ҮНӨӨХИ аймагай зүблөөнһөө ерэһээр Ольга сугтаа ажалладаг Дугармаа Вера хоёртойгоо уулзажа, бүхы һониноо хубаалдаба. Тиихэдээ тэрэ зүблөөн дээрэ юун тухай хөөрэһэнөө хэлээд, ерэхэ арбадахи табан жэлдэ 100 эхэ хониин бүриһөө 115-һаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхээр үгэеэ үгэһэнөө дуулгаба.

— Уланай колхозой хэбэртэй, нэгэ залуу басаган саашанхи зорилго тухаймнай һураад һалаха юм бэшэ. Юрэдөө эндээ хэлсэжэ байһанаал мэдүүлээб. Бараг гарасалдахал бэшэ гүбди. Саашань Хилганын колхозой хонишон Л. Нимаевтай мүрысөөгөө үргэлжэлүүлһэнээ, колхоз доторнай залуу хонишодой олошорһонние бултыень хэлээб,—гээд, Ольга баяртайханаар хөөрэбэ.

Ольга Сангадиева олон жэлэй туршада хони үсхэбэрилгэдэ хүдэлхэдөө багша Шалсама Цыремпиловагайнгаа зааһан заабаряар, дундаршагүй дүршэлыень улам баяжуулжа, жэл бүри горитой амжалта туйладаг юм. Тэрэ мүнөө «Хүндэлэлэй тэмдэг», Ленинэй орденуудаар шагнагданхай, ажахы, аймаг соогоо дэлгэрһэн мүрысөөндэ заабол онсо шалгаржа, суурхадаг болонхой.

Һаяхан Ольга Сангадиевагай даадаг отарада хүрэжэ ерэхэдэмнай, тэрэ өөрынгөө багша Шалсама Цыремпиловатай хамта ажал тухайгаа ярилдажа байгаа һэн. «Тэрэ хоёр гол түлэб колхоз дотороо залуушуулые хонин ажалда олоор һургаха, ерээдүйн хонишодые бэлдэхэ тухай хөөрэлдэһэн байгаа. Юуб гэхэдэ, Ольга Энхеевна бидэнтэй уулзаһаар:

— Минии багша Шалсама Цыремпилова гээшэ. Намайе энэ болотор һургажа, хонишоной хүнгэн бэшэ ажалда дүршүүлһэн хүн. Тиимэһээ би хэрэгтэй сагтаа туһатай һургаал абагшаб. Мүнөөшье бидэ хоёр хурьгашанаар залуушуулые абаха тухай хөөрэлдөөбди. Өөрынгөө багшада һайнние хүргөөд, бидэнэйнгээ захада заабарилжа, туһалжа байһанда баяртайбди, — гэжэ хэлээ һэн.

Нээрээшье Шалсама Цыремпиловада Ольга Энхеевнагай зүгһөө шэнэ жэлэй амаршалга хүргэмөөр даа. Юуб гэхэдэ, һурагшань — Ольга Сангадиева, багшынгаа цангин һургаалые хүндэтэйгөөр үргэлжэлүүлжэ ябана бшуу.

Вл. ЖИГЖИТОВ.
Баргажанай аймаг, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз.

СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДТА

...КРАИНА:

ХҮҮРГЭНҮҮД КОНВЕЙЕРЭЭР БҮТЭЭГДЭНЭ

...уша гаран тонно шэг...үртэй, хори гаран метр ...тай хүүргын түмэр-бетон ...ю хэрэгсэлнүүд мүнөө бо...оор бүтээсэ багатай, стен...э аргаар бэлдэгдэдэг бай... Харин мүнөө тэрэ поточ... аргаар таһалгаряагүй ...ээгдэнэ. Киевэй хүүргэ...үдэй хэрэгсэлнүүдэй завод... сахаригта конвейер ашаг...гада ороо. Главмосто...ойн СКБ-гэй Киевтэхи от...ленинн предприятинуудай ...женернүүд болон мэргэ...этэд шэнэ арга зохёогоо. ...конвейер ашаглалгада ту...агдажа, хүүргэнүүдые ба...ха хэрэгтэ шухала түмэр-...тон томо ехэ хэрэгсэлнүүд ...ёр дахин олоор үйлэдбэри...гдэдэг болоо. Тиигэжэ оро...ой шухала барилгануудта ...ргэнүүдэй хэрэгсэлнүүдые ...оор эльгээхэ аргатай ...олобо.

«Баатар» хүсэтэй, технологическа таһалгаряагүй үйлэдбэритэй шэнэ конвейер урдань хүдэлжэ байһан 10 тонно шэгнүүртэй, 7 метр утатай детальнуудые бүтээн гаргадаг линейнэ конвейертэ орходоо экономическа ашаг үрэтэй юм. Түүхэй эдһээ эхилээд, бэлэн продукци болотор бүтээн гаргатар бүхы ажал автомат аргаар бүтээгдэнэ.

МОЛДАВИ:

ТУҺАТАИ ХҮЙТЭН

Молдавида «Комплектхолодмаш» заводой үйлэдбэриин байшангые хабсаргаха ажал эхилбэ.

Энэ хадаа хоёр мянган тонно хүрэтэр багтаамжатай алим жэмэс хадагалха холодильнигуудые бүтээн гаргаха орон доторхи иимэ түрүүшын предприяти болоно. Эндэ жэлэй турша соо 400 мянга гаран тонно багтаамжатай түхеэрэлгэнүүд бүтээн гаргагдаха.

КИРГИЗИ:

ХАДАТА ХИЗААРАЙНГАА БАСАГАД ТУХАЙ

Турсун Османова 75 наһатай киргиз эхэнэр. Тэрэ — «Киргизтелефильм» студиин буулгаһан «Моя Турсун-апа» гэһэн баримтата фильмын гол герой. Киргизэй түрүүшын коммунист эхэнэр нүүдэл байдалтай энэ хизаарта Совет засаг байгуулхын түлөө гартаа буу барижа тэмсэһэн, республикын социальна тэдхэмжын арадай түрүүшын комиссар байһан.

Залуу режиссер Умтул Орозова фильм найруулан табяа. Совет засагай аша туһаар жаргалта байдалтай болоһон киргиз эхэнэрнүүдтэй адлихан хуби заяатай Турсун Османова тухай автор зохидоор харуулжа шадаа.

Киргиз эхэнэрнүүдэй жаргалта хуби заяан тухай хөөрэһэн олон фильмүүд буулгагданхай.

ЭСТОНИ:

УЛЬТРА АБЯАН ШАЛГАНА

Таллинай һүнэй продуктнуудай комбинадта һүнэй тоһолигые ультра абяанан туһаламжаар элирүүлнэ. Хорин минутын орондо нэгэ хахад минута соо һүнэй шанар шалгагдана. Эстониин ССР-эй Наукануудай академиин конструкторнуудай бюрогой зохёоһон энэ аппарат эдэ бүхы мэдээнүүдые үгэнэ.

УЗБЕКИСТАН:

ДАХИНАЛ ҺЭРГЭЭН БОДХООГДОХО

Дунда Азиин уран зурагай болон шабараар урлаһан скульптурые шэнжэлгэдэ, һэльбэлгэдэ зорюулагдаһан конференци Ташкентдэ боложо дүүрэв.

— Дунда Азиин урданай хото городууд архитектурын хүшөөнүүдээр баян юм, — гэжэ ЮНЕСКО-гой дэргэдэхи искусствын бүтээлнүүдые һэльбэн шэнэлдэг Уласхоорондын комитедэй совет секциин түрүүлэгшэ И. П. Горин хэлэнэ. — Совет засагай түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ, эдэ хүшөө памятнигууд гүрэнэн хиналта доро абтаһан юм. Һүүлэй хорин табан жэл соо Гүрэнэй Эрмитажай хүдэлмэришэд мянган дүрбэлжэн метр ханын угалза зурагуудые һэльбэн шэнэлээ. Узбекистанай искусство шэнжэлэгшэд, химигүүд уран зурагай олон бүтээлнүүдые шэнэлһэн байна.

(ТАСС).

КИРГИЗЭП ССР. ...рунзе хотын электронно-...ололгын машинануудай ...авод табан жэлэйнгээ ...аабарие болзорһоонь ...рид дүүргээ. Юһэдэхи ...абан жэл соо ашаглал...да үгтэһэн энэ һаяын ...редприяти түрүүшын ...эрһөө эхилжэ эршэм...эйгээр ажаллаа. Мүнөө ...аводой коллектив КПСС-...эй XXV съездые нэрэтэй ...үрэтэйгөөр угтахын тү...өө мүрысэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: инженер-программист София ...ршова (зүүн гарһаа), ...ператор Татьяна Горина ...абораторя соогоо.

ТАСС-ай фотохронико.

РАССКАЗ

Илья НАМСАРАЕВ

ГАЛУУДАЙ ДУУН

Сэбэгэй нойр сэлмэшэнхэй. Гэр соо шэмээгүй. Харанхы булан соо хулганаанай һаршаганаха, орон соогоо үхибүүдэй хурхиралдахаһаа ондоо абяан дуулданагүй. Сонхын эрмэгэй саанаһаа һара һэмээхэн бултайжа, эхэнэрэй нээлгээтэй нюдэ руу шагааба. Газаа эрэ тахяа хурсаар донгодожо, тосхоной нойр ойро зуура таһалжа, дахин аалин байдал тогтошоно. Һүниин тэн болоо.

— Эжы, эжы! Нохой зууханьулдыш! — гэжэ бага басаганайнгаа нойрмоглон сошомгойгоор дуугархада, Сэбэг бодожо, шала дээрэ унаһан хүнжэлыень абажа хушаад, зөөлэн хасарыень үнэсэн таалаба. Орондоо тэхэрижэ, сонхоһоо нюдэеэ һалтаангүй һара шэртэн һууба.

Үдэшэнһөө абан Сэбэг унтажа ядан тэршэлээ, тэршэлээ. Ингээд лэ һүни бүри һууҺада хүндэшье, зоболонтойшье гээшэнь.

Газаа мориной турьяхада, хүнүүдэй зугаалалдахада, үхибүүдэйнгээ шууялдашахада, Сэбэг заатагүй залд гэдэг. Үйлсэдэ зэдэлһэн абяан бүхэнһөө зүрхэниинь түшэгэнэн шэшэрэгшэ. Эрэл хүнэй газаань дуугархатай адли үүдэеэ айнгяар шэртээд зогсошодог.

Үнгэрһэн хабар тарилгын үеэр һамгадай поли дээрэ ажаллажа байтар, аманһаань хөөһэ бушхаһан морёор нэгэ таабай дэмырһэндэл гүйлгэжэ ерээд: «Илалта!» — гэжэ гансахан үгэ хашхараа. Тэрэнэй дууе дүтын ойн сууряан дабтажа шэнхинэн байгаа һэн.

Ай бурхан, тиихэдэ поли дээрэ юун болоо һэм! Һамгад тэбэрилдэн үхибүүд мэтэ дэбхэрэлдээ, хашхаралдаа, сэлмэг огторгой өөдэ гараа һарбалзуулан уйлалдаа... Сэбэг наранда шарагдаһан дулаахан шорой аһан шадалаараа тэбэреэд, удаан һугшаран хэбтээ.

Һүүлдэнь. Һүүлдэнь эгээл хүндэ, дайнайнье сагһаа хүнэр, хүлеэлгэнэй саг ерээ. Тосхоной эрэшүүл дайнһаа бусажа эхилээ, теэд олонхинь түрэл нютагаа нгаа газарай хүрьһэ гэшхээгүй... Хожом хэзээдэшье мундаргынгаа аржагар мүнгэн оройнуудые үлын харахагүй.

Тосхоной хэды һамгад нойроо сэлмэшээд, Сэбэг шэнги мүнөө һуунаб даа? Тэдэнэр дайнай үедэ тэбхэр саарһа абажа, сэсэглэһэн мойһоной һүүдэр доро гү, али хүр саһаар хушаатай тала дээрэ зондо харуулангүй һэмээхэн уйлалдаа. Тэдэнэй бархиралдажа, шашхалдажа ябаа һаа, хэн үбһэ таряа хуряаха, хэн мал харууһалха, хэн сэрэгшэдтэ дулаан хубсаһа оёхо байгааб. Эхэнэрнүүд зоной дунда ябахадаа, шүдөө зуун, уйдхараа баридагшье һаа, дайнда унаһан хайрата нүхэрэйнгөө нэрэ шэбэнэн һэмээхэн һугшаралдаал даа, баарһад. Тэдэнэр тэбхэр саарһа абаашье һаа, инагни бусаха гэһэн багаханшье найдалаа алдангүй мүнөөшье хүлеэнэд бэзэ?

Харин Сэбэгтэ саарһаншье ерээгүй, нүхэрэйнь тухай һураг аяар дүрбэн жэл соо үгы. Нүхэрынь амидыл ябабал, бэшэг мэдэхэшьегүй байгаа һаа, хэдэн үзэг холбожо, нэгэ гэбэл, хэн нэгэндэ бэшүүлжэ, өөр тухайгаа мэдүүлхэл һэн. Хаана ямар нютагай газарай хүрьһэн соо хэбтэнэб? Магад, ямар нэгэн шалтагаанаар сэрэгэй албанһаа үшөө табигдаагүй гү? Магад, мүнөө гэр тээшээ яаража харгыда ябана гү?

Ута, богони үшөө хэды һүниие нигэжэ үргэһэ нойроо алдашоод, үншэн һарые үдэшэн Сэбэг үнгэргэхэб даа?

Хэрэлсы дээрэ гэнтэ хэн шьеб хүндөөр гэшхэлээд, үүдэ тоншобо. «Бусаа!» — гэһэн бодол Сэбэгэй тархида орожо, гүйдэлөөрөө ошон, шэшэрһэн гараараа хүшэлгэеэ тайлаба. Дэлигдэһэн үүдэнэй саана үни хүлеэгдэһэн нүхэрынь бэшэ, харин ондоо эрэ банба. Тэрэ хомхой нюдөөр эхэнэрые эльбэн хүндөөр уухилна, аманһаань архиин үнэр гутана. Үнгэрһэн һүни Сэбэгэй хэрэлсы хахи наад, үүдэ һэмээхэн хэншьеб тоншоо һэн. Нүхэргүй эхэнэр һүни орой хэнэй, ямар хэрэгээр ерэһые таажа, хүнжэл соогоо бухаад, хана тээшээ эрьешоо һэн. Мүнөө тэрэ хүн архи залгяад, бэедээ найдаһандаа хэрэлсыень баһангяар гэшхэжэ, үүдыень наяргаба ха юм. Иимэ юумэ огто хүлеэгээгүй Сэбэг нүхэрни дайнһаа тэхэреэ гэжэ һанаа.

Һүниин эрэ эхэнэрэй сарбууе дүмүүхэн бажуужа, богоһо алхахаяа забдаба. Нэтэрүү гарыень Сэбэг саашань этэржэ, үбсүүень түлхеэд, үүдэеэ угзаран хаажа хүшэжэрхибэ.

Сэбэгэй сэдьхэл гомдолой хүндэ үбшэндэ хабшагдажа, орон дээрээ унаад, үхибүүдээ һэреэхэгүйн тула аргаахан һугшаржа оробо. Гашуун нулимса дэрэдэ шэнгэжэл, шэнгэжэл байгаа һэн.

Яагаашье удаан үүрэй толон бусажа ерэнэб даа. Одо мүшэд дурагүйгөөр һүүдэлзэн залирна.

Нойргүй һүниие үнгэргэһэн Сэбэг үхибүүдэйнгээ унтаанда сай шанажа, эдихэ юумыень бэлдээд, гэрһээ гаража, фермын ута далнууд тээшэ алхалба. Колхозойнгоо хонидой хорёогой эрниг нээжэ, һүрэгөө туун, тосхоной үйлсөөр бэлшээри тээшэ зорибо.

Гэнтэ урдаһаань морийнойнгоо туха соо малшан хүбүүн гүйлгэжэ ерэбэ.

— Солдат! Солдат! Нэгэ солдат тосхондо дүтэлжэ ябана! — гэжэ тэрэ хашхаран, айлһаа айлда гүйлгэбэ.

Энэ мэдээ дуулаһаар, үнеэ гээ һааһан һамгад хүнэгөө орхижо, шэнэ һургуули барижа байһан эрэшүүл һүхөө хаян, солдадые угтахаяа бултаа гүнилдэбэд. Тэдэнэн хойноһоо Сэбэг бүхы шадал соогоо харайба.

«Минии тэхэреэ! Минии тэхэреэ!» — гэһэн бодол сэдьхэл сооно шэнхинэнэ.

Тосхоной захада зон сэрэгшэнтэй золгожо, эндэ тэндэ һээнь тэбэрин таалан, агаар та шэдэжэ оробод. Сэбэг ойр тожо амяа абажа ядан зогсобо. Хүнүүдэй хоорондуур сэрэгшэнэй орден, медальнууд наранда ялалзаад абана. Теэд зоной дунда нюурынь хараг данагүй.

«Минии! Мүн даа, мүн, — гэһэндэл Сэбэгэй зүрхэн шэмшэрнэ. — Мүнөө хүнүүд намайе обёоржо, хоёр тээшээ хаха һүрэшэхэ, тиихэдэнь би дүхэриг эй дунда гансаараа үлэшэһэн инагтаа гүйжэ ошоод, хүзүүндэнь аһашахаб. Үгы даа, үгы. Би зогсожол байхаб. Өөрөө ойртожо, намайе танижа ядан, удаан дуугай шэртэхэ, тиигээд гэнтэ хам тэбэрижэ, үбсүүндээ шангаар хашаха».

Теэд хүнүүд гансаараа зогсоһон Сэбэгые обёоржо, хоёр тээшээ хаха һүрэбэгүй. Сэрэгшэн огторгой өөдэ дахин шэдэгдэбэ. Үгы даа, бэшэ. Хүршэ айлайнь хүгшэнэй хүбүүн нюдөө анинхай олон гар дээрэ дээшэ, доошо хиндэнэ.

Сэбэг гүнзэгыгөөр һанаа алдажа эрьеэд, хонидойнгоо хойноһоо аалихан ябаба. Тэрэнэй урдаһаа поли тээһээ үглөөнэй һэрюун жабар нёдондо намаран таряанай үлэһэн хүүшан үнэр туун асаржал байгаа һэн...

Тала дээгүүр ори гансахан эхэнэр гэшхэлжэл ябана. Наран ногооной үзүүртэ хабарай шүүдэр нёлбоһод мэтэ мэлмэлзэнэ.

Гэнтэ Сэбэг ямаршьеб абяа дуулаад зогсошобо. Зүрхэндэнь тон дүтэ аялга соностоһон шэнги. Теэд хааһаа ерэнэб? Сэбэг улын, удаан шагнаархаба. Танил абяан дахин зэдэлбэ.

Тархяа үргэжэ дээшээ харахадаа, сэлмэг хүхэ огторгойдо хүшүүрэн ниидэһэн галуунуудые Сэбэг обёоробо. Галуунууд! Галуунууд! Түрэл нютагаа бусажа ерэбэл!

— Мэндэ амар, галуунууд! — гэжэ Сэбэг аргаахан шэбэнэбэ. — Мэндэ амар, инагуудни!

Хүшүүрһэн галуунууд бүри ойртобо. Тэдэнэр түрэл дайдаһаань үни удаан хэтээ ондоо хүлисэл гүйһэндэл тангинална. Галуудай дуун ойро зуура замхан алдаһан шэнгэ ехэ хайратай ехэ сэнтэй, һанаһан соо золгоногүй юуншье үгылһэншье, бодолоошье шэнгээр улам гунигтайгаар эршэдэшэнэ.

ЭДЭБХИТЭДТЭ—ШАН

1976 ондо хэблэгдэн гараха «Буряад үнэн» газетэдэ захил абалга дүүрэбэ. Шухала удха шанартай энэ хүдэлмэридэ хүдөөгэй хэлхеэ холбооной отделенинүүдэй «Союзпечать» агентствын хүдэлмэрилэгшэд, хэблэл тарааха ниитын түлөөлэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан байна. Манай газетые тараалга Захааминай, Хэжэнгын, Хурамхаанай, Мухар-Шэбэрэй, Түнхэнэй аймагуудта урданайхиhаа hайнаар үнгэрбэ.

Хэблэл тараалгын дүнгүүдые согсолоод, энэ хүдэлмэридэ үүсхэлтэйгээр хабаадаhан эдэбхитэдые газетын редакци шагнаhан байна. Тэдэнэй тоодо Ц. Дугарцыренова, Ч. Цыденова, Е. Гатилова, (Хэжэнгын аймаг), О. Дариева, Б. Гармаев (Захааминай аймаг), В. Эрдынеева (Мухар-Шэбэр), З. Айсуева (Зэдэ), А. Очирова, (Бэшүүр), М. Борхонов (Хурамхаан), Б. Лопсонов (Түнхэн) болон бусад оролсоно. Эдэ нүхэдтэ мүнгэн шан барюулагдаха болонхой.

Газетын хүдэлмэридэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадалсадаг хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдэй тоо жэлhээ жэлдэ олошорно. Захааминай аймагай Санагын сомсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ С. Санжитов, «Знание» бүлгэмэй Бэшүүрэй аймагай эмхиин секретарь С. Дармаева, Яруунын аймагай Үльдэргын hургуулиин багша байhан Ц. Номтоев. Загарайн аймагай Онохойн модоной комбинадай парткомой секретариин орлогшо Ц. Цыбанов, Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин таhагые даагша Б. Гомбоев. Хурамхаанай леспромхозой главна инженер С. Солкин. Хориин аймсоведэй гүйсэдкомой секретарь К. Жалсараев, Буркоопсоюзай коопзверопромхозуудай трестын хүдэлмэрилэгшэ М. Гылыков гэгшэд манай газетын эдэбхитэй бэшэгшэдэй тоодо оролсоhоор үнинэй. Дурсагдаhан нүхэд баhал мүнгэн шанда хүртэhэн байха юм.

Манай газетын хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдые. оло мянган уншагшадые Шэнэ жэлтэй дашарамдуулан гүн сэдьхэлhээ амаршалаад, саашанхи ажалдань бүри ехэ амжалта хүсөөд, редакциин хүдэлмэридэ үшөө эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байхыень үреэнэбди.

hАЙХАН БОЛГОДОГ ХҮҮХЭН

ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Табан жэлэй залуу гвардеец» гэжэ тэмдэгээр олон залуушуул шагнагданхай. Тэдэнэй тоодо комсомолка Людмила Белоусоваороно.

Людмила 1965 ондо найман класс дүүргээд, хүдэлхэ гэжэ шиидээ hэн. Теэд арбан табатай басагые ажалда абаха зургаан үгы байгаа ха юм. Тиимэhээ парикмахерскда ерэжэ. салин абангүйгөөр, өөрынгөө hайн дураар hуража эхилээ hэн. Декабрь болотор тиигэжэ ябахадаа, hүбэлгэн, түргэн гартай басаган гэжэ обёороглоо. Декабрь соо 16 наhатай болоходонь, тэрэнние ажалда абаhан тухай захиралта бэшэгдэжэ, хуулита ёhoор хүдэлмэридэ абтаа. Удангүй мастер болобо гэhэн үнэмшэлгэтэй болоходоо, бэеэ даагаад, «Ромашка» гэжэ эхэнэрнүүдэй парикмахерскда хүдэлжэ эхилээ.

Хойто жэлынь басаган үдэшын hургуулида оробо. 1968 ондо дунда hургуулиин аттестадтай болоо.

— Тэнэг байгаалдеэ. hургуулидаа муушье hурадаггүй hэм. Намhаа бэшэ хүн haa, үдэрэйнгөө hургуулида арбадахиие дүүргэхэ юм haаб даа. Мүнөө хэлхеэ холбооной техникумдэ заочноор hурана ха юмбиб. Гурбадахи курсда, — гэжэ Люда хөөрэнэ.

— Хэлхеэ-холбоошон боложо гараад, hамгадые hайхан болгодог мэргэжэлээ хаяха болоно гүт? — гэжэ асуубаб.

— Хаяхашье дурамгүй. Юрэдөө, юун болоно даа...

Мүнөө Л. Белоусова ажаhуудалай байшангай эхэнэрнүүдэй залда ахамад мастераар хүдэлнэ. Юhэдэхи табан жэл соо дүүргэхэ гэжэ абаhан хубиингаа түсэбые гурбан жэл хахад соо дүүргээ.

Людмила имагтал причёско тоёор хэхэ бэшэ, хүнүүдтэ урин зохидоор хандадаг. Дурадхалай дэбтэр иража харахада, Л. Белоусовагай нэрэдэ баясхалангhаа ондоо үгэнүүд үгы байна.

Гадна юhэдэхи табан жэл соо хэдэн hурагшадые hургажа, мастер болгожо гаргаа. 1975 ондо хоёр мастерые тэрэ бэлдээ юм. Людмила ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг. Коллективэйнгээ профсоюзай месткомые толгойлдог. Хүбүүнэйнгээ hурадаг hургуулида классай түрэлхидэй комитедэй түрүүлэгшэ.

«hайхан байха — заяанай» гэhэн үгэ бии агша. Людмила Белоусовагай шадабариие тэмдэглэн: «hайхан болгохо — hанаанай» гэжэ хэлэхээр байна. Юуб гэхэдэ, Людын гараар причеcко хүүлэhэн эхэнэрнүүд үнэхөөрөө hайханууд болоод гарадаг юм.

— Шэнэ Жэлээр, уран гарта хүүхэн! — гэжэ амаршалая: — Шинии баяр дундаршагүй байг!..

Ц. ДОНДОГОЙ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нэгэдэхи классай мастер Людмила Белоусова (баруун гарhаа) нэгэдэхи классай мастернууд Оксана Попова, Любовь Ячевская гэгшэдтэй үhэнэй шэнэ моодо тухай журнал үзэжэ байна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

СПОРТ

ОЛЕГ БЛОХИН— ЕВРОПЫН ЭРХИМ БЭРХЭ ФУТБОЛИСТ

Франциин «Франс футбол» гэжэ долоон хоногтоо нэгэ удаа хэблэгдэдэг журналай үнгэргэhэн заншалта асуултаар Киевэй «Динамын» ба СССР-эй суглуулагдамал командын 23-тай добтологшо Олег Блохин 1975 ондо Европын эрхим бэрхэ футболист гэжэ тоологдобо. ФРГ-гэй түлөөлэгшэ Франц Беккенбауэр, Голландиин футболист Йохан Круифф гэгшэд удаадахи hууринуудта гараhан байна.

Европын оронуудай футболой шэнжэлэгшэдэй хоорондо үнгэргэгдэhэн 20-дохи асуултада илажа гараhан Олег Блохинда «Алтан бүмбэгэ» гэжэ шан барюулагдаха юм. Алдар сууда гараhан вратарь Лев Яшин совет футболистнуудай дундаhаа түрүүлэн иимэ үндэр нэрэ хүндэдэ 1963 ондо хүртөө hэн.

Спортын ордон соо... теннисистнүүд

Теннисээр СССР-эй ба США-гай суглуулагдамал командануудай хоорондо үнгэргэгдэhэн түрүүшын мүрысөөнэй энэ жэлдэ эгээл hонирхолтой наадануудай нэгэн болохо байhаниинь дамжаггүй. Энэ уулзалга мартын 8—9-дэ Москвадахи Спортын ордон соо болохо байна гэжэ СССР-эй Теннисэй федераци ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсээ. Уимблдоной таба дахин чемпионка Билли-Джин Кинг, уласхоорондын ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ нэгэнтэ бэшэ шанда хүртэгшэд Розмари Казальс, Марти Риссен, Витас Герулайтис ба Америкын эрхим бэрхэ бусад теннисистнүүд США-гай суглуулагдамал командада наадахаар хараалагдана. Москвагай түлөөлэгшэ Ольга Морозова, Донецкhээ Марина Крошина, москвичка Наталья Чмырева, Тбилисиhээ Александр Метревели, Теймураз Какулия гэгшэд СССР-эй суглуулагдамал командада орохо байна.

СУГЛУУЛАГДАМАЛ КОМАНДА БҮРИДҮҮЛЭГДЭЭ

Дүтын зайда урилдалгын олон зүйлөөр дэлхэйн чемпионка 25-тай Шила Янг Инсбругта болохо Олимпийскэ наадада хабаадаха Холбоото Штадуудай конькишадай командые толгойлхо байна. Тэрээнhээ гадна, 1974 ондо дүтын зайда урилдалгаар дэлхэйн чемпионка Лиа Поулос, Пегги Кроу, Бетти Хейден, Лори Монк, Ким Кострон, Кинди Сейккула, Нэнси Сведер гэгшэд командын бүридэлдэ ороно. Петер Мюллер, Дэн Кэррол, Чарльз Гилмор, Джим Чапин, Эрик Хейден, Дэн Иммерфолл, Майк Вудс гэгшэд эрэшүүлэй командада оруулагдаа.

(ТАСС).

ЕЛЕНА МИХАЙЛОВСКАЯ—ДЭЛХЭЙН ЧЕМПИОНКА

Москвагай спортсменка Елена Михайловская даамаар Амстердамда болоhон мүрысөөндэ нэгэшье хүндэ шүүгдэнгүй, дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ гурбадахяа хүртэбэ. Вильнюс хотын даамшан Любовь Травина хоёрдохи hуури эзэлээ.

Даамаар эдиршүүлэй дунда дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн мүн лэ Амстердамда үнгэргэгдөө. Голландец Ван Аалтен эндэ илаба. Киевэй спортсмен Ростислав Лещинский гурбадахи hуурида гараба.

Гроссмейстернүүдэй мүрысөөн даамда дуратайшуулай анхарал ехээр татаба. Голландиин гроссмейстер Харм Вирсма дэлхэйн чемпион киевлянин Исер Куперманhаа урилдажа, нэгэдэхи hуури эзэлээ. Малин спортсмен Ньдиайе уласхоорондын мүрысөөндэ түрүүшынхеэ хабаадаhан аад, гурбадахи hуурида гараhан байна.

ЕХЭ МҮРЫСӨӨНДЭ ХАБААДАХАНЬ

Дэлхэйн долоо дахин чемпионка Ирина Роднина ба тэрэнэй хани нүхэр дэлхэйн гурба дахин чемпион Александр Зайцев, елүүр дээрэ хатар наадалгаар дэлхэйн табан удаа чемпион болоhон Людмила Пахомова, Александр Горшков, 1975 оной дэлхэйн чемпионууд хатаршад Ирина Моисеева, Андрей Миненков, дэлхэйн чемпион Сергей Волков, Европын чемпион Владимир Ковалев (бултадаа Москвада ажаhуудаг) фигуристнуудай дунда Европын түрүү hуури эзэлхын түлөө январиин 13-haa 18 болотор Женевэдэ үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ хабаадаха байна.

Ленинградай түлөөлэгшэд Ирина Воробьева, Александр Власов, Марина Леонидова ба Владимир Боголюбов, Москвагай хатаршад Наталья Линичук, Геннадий Карпоносов, Ленинградай спортсмен Юрий Овчинников, суглуулагдамал командада түрүүшынхеэ оруулагдаhан Москвагай 12-той hурагша Елена Водорезова гэгшэд эдэнэртэй хамта Швейцари ошохо юм.

телефон · телеграф · радио ХИЛЫН СААНАhАА

ШЭНЭ ХАРАА ТҮСЭБҮҮД

Партиин XXV съездэдэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд» гэhэн проект хадаа уласхоорондын ехэ удха шанартай документ болоно гэжэ дэлхэйн олониитэ, олон оронуудай хэблэл тэмдэглэнэ. Шэнэ түсэбтэ табан жэлэй проект олон экономикын hалбаранай хүгжэлтэдэ, совет эрдэм, техникэ, соёл культура хүгжөөлгэдэ, партиин хүтэлбэри доро КПСС эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар туйлагдаhан амжалтануудта түшэглэнэ гээд шэнжэлэлнүүд соо хэлэгдэнэ. Эдэ амжалтанууд, саашадаа бата найдамтайгаар урагшаа дабшаха зоригжуулхы хараа түсэбүүд социализмын капитализмhаа булюу байлгые үшөө дахин элирхэйлэн гэршэлбэ гээд олон шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ. Мүнөө капитализмын оронуудай экономико доройтон муудажа, мүнгэнэй үнэ унажа, үргэн олон ажалшад хүдэлмэригүй боложо байнхай.

УЛААН-БААТАР. Партиин XXV съездэдэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан проект хадаа уласхоорондын туйлай ехэ удха шанартай, эрдэм ухаанда үндэhэлhэн документ болоно. Монгол арад энэ проекттэй hонирхон танилсажа байна гээд МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ Д. Содном ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ. Бүхы юумэ эб найрамдалай аша түhада, бүхы юумэ арадуудай аша түhада ба зол жаргалда зорюулха гэлэн КПСС-эй ленинскэ генеральна хараа шугам энээн дотор элеэр харагдана. КПСС-эй ЦК-гай түүхэтэ документ соо ажахын ба соёлой байгуулалтын үргэн ехэ хараа түсэбүүд, үйлэдбэриин ашаг үрые али бүхы талааринь арьбадхаhанай, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй ба эрдэм, техникын дэбжэлтэ хурдадхаhанай ашаар тэрэнэй шанарые улам hайжаруулха хэмжээ ябуулганууд табигдана. Арбадахи түсэбтэ табан жэлдэ Советскэ Союзай зүүн районуудай экономико саашаданъ хүгжөөлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаха байна. Эдэ хэмжээ ябуулганууд МНР-эй hонирхол татана. Ушар юуб гэхэдэ, эдэнь МНР-эй ба СССР-эй хоорондохи заншалта харилсаае гүнзэгыруулэн үргэдхэлгэдэ шухала үүргэ дүүргэхэ.

ПРАГА. Удаадахи түсэбтэ табан жэлдэ совет экономикые хүгжөөхэ тухай проект уласхоорондын шухала удха шанартай программа болоно гэжэ Чехословакиин «Люд» газетэ бэшэнэ. Энэ программые бэелүүлгэ марксизм-ленинизмын hургаалда шухала хубита болоно, коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулгын дүй дүршэлые улам баяжуулха юм.

Совет коммунистнуудай ба бүхы совет арадай экономическа программа хадаа социалис байгуулалтын булюу байhан тухай, Советскэ Союзай асари ехэ, барагдашагүй арга боломжонууд тухай, ленинскэ Коммунис партиин хүтэлбэри доро ажалшан арадай туйлаhан амжалтанууд тухай элирхэйлэн гэршэлнэ гээд газетэ тэмдэглэнэ.

БОНН. Партиин XXV съездэдэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан проект соо толилогдоhон гол шэглэлнүүд Советскэ Союзай амгалан тайбан хүсэл бодол тухай, эб найрамдалай хуби заяан тухай, совет арадай ажана байдал тухай ороной хүтэлбэрилэгшэдэй ехэ анхарал оролдолго гаргажа байhыень нэн түрүүн элирхэйлэн гэршэлнэ гээд демократическа эрдэмтэдэй холбооной федеральна правлениин гэшүүн П. Кайзер мэдүүлээ. КПСС-эй съездын нээгдэхэhээ урид энэ проектын СССР-тэ толилогдоhониинь шухала удхатай байна. Арадай ажахые хүгжөөхэ шухала программа зүбшэн хэлсэлгэдэ Советскэ Союзай арад зон эдэбхитэйгээр хабаадажа шадаха байна бшуу. Түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэhэнэй ашаар шэнэ ехэ хараа түсэбүүдые тодорхойлхо аргатай болоо.

ТАНАНАРИВЕ. Түсэбтэ юhэдэхи табан жэлые дүүргэлгын дүнгүүд тухай, СССР-эй шэнэ түсэбтэ табан жэлэй хараа түсэбүүд тухай хөөрэhэн статьянууд, корреспонденцинүүд эдэ үдэрнүүдтэ нютагай хэблэлэй хуудаhануудта толилогдоно. Партиин XXV съездэдэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан проектые «Имунгувауваy» газетэ шэнжэлхэдээ, энэ документ дотор табигдаhан хараа түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэдэ, совет арадай байдал улам hайжарха байна гэжэ тэмдэглэнэ.

(ТАСС).

ГАВАНА

Ф. Кастро Ж. Маршетэй уулзаба

ТАСС

Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастро Кубын партиин 1 съездэдэ хабаадаhан ФКП-гэй делегациин толгойлогшо Франциин Коммунис партиин Генеральна секретарь Жорж Маршетэй эндэ уулзажа хөөрэлдэбэ.

Хани ёhоной, үнэн зүрхэнэй оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнэй үедэ тэрээндэ хабаадагшад хоёр партиин хүдэлмэри тухай нэгэ нэгэндээ мэдээсэhэн байна. Уласхоорондын байдалай зарим асуудалнуудые хаража үзөө.

ЛИССАБОН

Португалидахи байдал

ТАСС

Ноябриин 25-да болоhон үйлэ хэрэгэй hүүлээр хаагдаhан офицернүүд ба сержантнуудай байлгагдадаг Лиссабон шадархи Кашнас гэдэг түрмын, Порту хотодохи Куштояш гэжэ түрмын дэргэдэ үнгэргэгдэhэн жагсаалай үедэ хёмороо зүришэлдөөнэй гараhантай дашарамдуулан, Португалиин Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй генеральна штабай мэдүүлгэ эндэ толилогдобо.

Январиин нэгэндэ Порту хотын жандармын хүдэлмэрилэгшэд хаагдаhан хүнүүдые сүлөөлхэ эрилтэ табиhан жагсаалшадые буудаhан байгаа. Гурбан хүн алуулаа, зургаан хүн шархатуулагдаа.

Энэ хёмороо зүришэлдөөнэй түлөө жагсаалда хабаадагшад харюусаха ёhотой гээд генеральна штабай мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Энэ мэдүүлгэтэй дашарамдуулан, жагсаалда хабаадагшадые буудаhан жандармериин хорото муухай ябуулгые засагаархид сагааруулхые hэдэнэ гэжэ эндэ тоологдоно.

Гэмтэй хүнүүдыень элирүүлжэ, хэhээхын тула Куштояш, Кашнас түрмэнүүдэй дэргэдэ болоhон уршаг түбэгтэ үйлэ хэрэгүүдые наринаар мүрдэн шэнжэлхэ эрилтэ Португалиин Коммунис партии, ороной демократическа олониитэ табина.

„ХЕЛЬСИНКИИН ЖЭЛ"

Үнгэрhэн жэлэй дүнгүүдые согсолходоо, хүн түрэлтэнэй ухаан бодолдо хэтэдээ үлэhэн энэ жэлэй уласхоорондын айхабтар ехэ үйлэ хэрэгүүдэй нэгэн хадаа аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар Хельсинкидэ үнгэргэгдэhэн зүблөөн болоно гээд дэлхэйн олониитэ, хэблэл тэмдэглэнэ.

ХЕЛЬСИНКИ. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөн манай түбиин арадуудай түүхэдэхи шухала үйлэ хэрэг болоно гээд Финляндиин Республикын президент У. К. Кекконен хэлэбэ.

Гэбэшье саашанхи хүгжэлтэдэ шиидхэгдэхэ шухала удха шанартай бүхы асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ гэhэн удхатай бэшэ. Түбэг бэрхэшээлнүүдые, этигэн найдахагүй ябадалые усадхахын тула энэ зүблөөнэй түгэсхэлэй актые бодото дээрэнь бэелүүлхэ шухала байна.

ДЕЛИ. Ниитэ Европын зүблөөн хадаа эб найрамдалай, аюулгүй байдалай, национальна бэеэ дааhан байдалай тала баридаг хүсэнүүдэй түүхэтэ илалта болоно. Эб найрамдалда дуратай оронуудай правительствануудай, уласхоорондын олониитын хамтаараа ажал ябуулhанай ашаар энэ туйлагдаха аргатай болоо гэжэ Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Генеральна секретарь Ромеш Чандра хэлэбэ. Хельсинкидэ болоhон зүблөөнэй hүүлээр КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневые Фредерик Жолио-Кюрин нэрэмжэтэ «Эб найрамдалай алтан медаляар» Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй шагнаhаниинь дэмы бэшэ гэжэ Р. Чандра тэмдэглээ. Энэ хадаа эб найрамдалай түлөө, шахардуу байдал hуларуулхын түлөө тэмсэлдэ Советскэ Союзай, тэрэнэй Коммунис партиин, нүхэр Л. И. Брежневэй айхабтар ехэ үүргэтэй байhыень мэдэрhэн ушар болоно.

СОФИ. КПСС-эй XXIV съезд дээрэ hайшаагдан абтаhан эб найрамдалта программые бэелүүлгэ, Советскэ Союзай эб найрамдалта политика уласхоорондын оршон байдалда ехэ үүргэ дүүргэнэ гээд «Работническо дело» газетэ түрүү бэшэг соогоо тэмдэглэнэ.

Үнгэрhэн 1975 он уласхоорондын мүнөөнэй харилсаанай түүхэдэ ехэ мүр сараа үлөөгөө гээд газетэ бэшэнэ. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөн, Хельсинкидэ гар табигдаhан түгэсхэлэй акт энэ жэлэй шухалын шухала хэрэг болоно.

ТОКИО. Хельсинкидэ болоhон ниитэ Европын түгэсхэлэй акт хадаа уласхоорондын орёо шухала асуудалнуудые шиидхэхын тула ямар харгы зам бэдэрэн олохо ёhотойбибди гэжэ бүхы дэлхэйн хүн зондо гэршэлэн харуулhан манай үеын эгээл ехэ, шухала удха шанартай хэрэг болоно гэжэ «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлhэнэй түлөө» гэжэ Уласхоорондын Ленинскэ шангай лауреат профессор Каору Ясуи мэдүүлээ.

ВАШИНГТОН

Дж. ФОРДЫН ХӨӨРӨӨН

ТАСС

США-гай президент Дж. Форд шэнэ жэлэй хөөрөөн соогоо уласхоорондын шахардуу байдал hуларуулха асуудалда дэлгэрэнгыгээр тогтоhон байна. Баруун Берлин тушаа 1971 ондо гар табигдаhан дүрбэн талын хэлсээн, стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха тухай хэлсээнүүд, 1974 ондо Владивостогто болоhон уулзалгын үеэр гар табигдаhан документнүүд шахардуу байдал hуларуулха шухала алхамууд болоhон байна гэжэ тэмдэглээ.

Холбоото Штадуудай ба Советскэ Союзай хоорондо үзэл сурталай гүнзэгы ехэ арсалдаанууд бии байhаар гэжэ сэхэ руунь мэдэрхэ ёhотойбди гээд президент мэдүүлбэ. Сэрэгэй ба индустриин талаар Советскэ Союз бидэнэртэл адли агууехэ гүрэн болоно гэжэ ойлгохо ёhотойбди. Иимэ ехэ нүлөө үзүүлдэг агууехэ хоёр гүрэн тухай хэрэг ушарай гарахада, уласхоорондын шахардуу байдал hуларуулхын түлөө хамтаараа ажаллаха гээшэ шухала удха шанартай болоно гэжэ тэмдэглээ. Иимэ ябадалhаа арсажа, «хүйтэн дайнай» үе руу бусаха болоо haа, гансал манай Холбоото Штадуудта бэшэ, мүн бүхы дэлхэйдэ түбэг бэрхэшээлнүүдые ушаруулhан бодолгүй алхам хэгдэхэ байна гэжэ би багсаамжалнаб.

Шахардуу байдал hуларуулгын булюу байhые американ арадай бодомжотой hайнаар хараа гээшэ haань, би эдэниие дэмжэхэ байнаб гэжэ Дж. Форд хэлэбэ.

Анголо тушаа олон асуудал президентдэ табигдаа. Тодорхойлон хэлэхэдэ, Анголодо хэрэглэхын тула гадаадын хүлhэншэдые США бэлдэнэ гээшэ гү? — гэжэ тэрээнhээ асууhан байна. Холбоото Штадууд гадаадын хүлhэншэдые бэлдэнэгүй, гэбэшье Анголодо боложо байhан байдалтай дашарамдуулан, США үнэхөөрөөшье ехэ мүнгэ гаргашална гэжэ сэхэ руунь мэдэрhэн байна. Гадаадын хүлhэншэдые бэлдэлгэдэ США мүнгэ hомолно гү гэhэн асуудалда Дж. Форд сэхэ харюу үгэнгүй, бидэ бусад оронуудтай хамта ябуулга хэрэбди гэжэ мэдүүлээ.

1956 оной январиин 1-дэ Хартумдахи Арадай байшан дээрэ Суданай туг үргэгдэжэ, Республика Судан гэжэ бэеэ даанхай шэнэ гүрэнэй Африкада бии болоhон ушар тэмдэглэгдээ hэн.

Советскэ Союз эгээн түрүүлэн сүлөөтэ республикые мэдэржэ, тэрээнтэй дипломатическа харилсаа тогтоогоо юм. Эдэ жэлнүүдтэ совет-судан хани харилсаан амжалтатайгаар хүгжөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хартумдахи совет соёлой түбэй дэргэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Зол жаргалай түлхюур» — түрүү бэшэг. Л. Сахнова. «Загаhашадай амжалта» — корреспонденци. «Совет орон: шэнэ hонин».

Хоёрдохи хуудаhанда. «Нютагай эрхэ байдал хараадаа абалсаха» гэhэн Б. Бохиевай статья. «Хүдөөгэй барилганuудай шанарые hайжаруулха» авторынь — В. Ломухин.

Гурбадахи хуудаhанда. Н. Дамиранов. «Клуб мэргэжэлтые хүлеэнэ» — статья. Л. Игумновагай «Тэрэнэй сэдьхэл ба амжалтань». гэhэн зураглал. АПН-эй материалнууд. Хилын саанаhаа.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Уран зураашын ульгам бииpэ» — С. Мунгаловагай статья. Н. Бестужев — геолог. С. Гурулевой статья. Нютаг нютагай hонин.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 9.55 — Литературна уулзалга. Г. Абашидзе. 11.40 — «Эдиршүүлэй уран бэлиг» (үнгэтэ). 11.10— «Үхибүүдтэ фильм» «Котелок и нос картошкой» (Венгри) 2-дохи сери. (үнгэтэ). 12.00 — Шэнэ hонин. 12.10 — Мультфильмнүүдэй программа: «Мышонок, который хотел быть похожим на человека» и «Карлсон вернулся». 12.40 — 12.50 — Забhарлалга. 12.50—«Таабаринууд ба тайлбаринууд» (үнгэтэ). 13.05 — Гимнастикаар уласхоорондын мүрысөөн (үнгэтэ). 13.35 — «Русская зима» — гэжэ искусствын фестиваль. Түгэсхэлэй концерт (үнгэтэ). 2-дохи хуби. 14.50 — «Булад яажа хатуужааб» телефильм 3-дахи сери «Подвиг». 15.55 — «Партиин түсэб — арадай хэрэг». «Научно-техническэ дэбжэлтэ арбадахи табан жэлдэ». 16.40 — «Съездhээ съезд хүрэтэр». Совет Таджикистан (үнгэтэ). 18.30 — «Время». 19.00 — 19.10 — Забhарлалга. 19.10 — «Партиин түсэб — арадай хэрэг». «Научно-техническэ дэбжэлтэ арбадахи табан жэлдэ». 19.55 — «Булад яажа хатуужааб» телефильм 3-дахи сери «Подвиг» (үнгэтэ). 21.15 — 21.25 — Забhарлалга.

Улаан-Үдэ. 21.25—«Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 21.45—Шэнэ hонин.

«Орбита». 22.00—«Съездhээ съезд хүрэтэр». Совет Таджикистан. 23.50—24.00 — Забhарлалга. 24.00 — «Время».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.35 — «Экран» гэhэн телевизионно суглуулбари. 20.35 — «Лектор ба аудитори» — дамжуулга. 21.05 — Телевизионно hонин.

«Орбита». 21.25 — Гимнастикаар уласхоорондын мүрысөөн (үнгэтэ).

УНШАГТЫ hонирхохол байхат

УhАН ДОРО ОРООhО ХАДАГАЛНА

Ороохо таряа болон зө... хоолой бусад зүйлнүүдые хад... галхын тула юрын амбаар... орондо уhанай оёорто бет... ноор тусхай талмай хээд, скла... түхеэрхэ гэжэ Японой эрдэ... тэд дурадхана. Айхабтар ех... нүүд, хии орохогүйгөөр хэгдэ... пластмассова мэшээгүүд... барайгарай ороохо хээд, ... мүрэнэй, нуурай оёорто зур... метр гүнзэгыдэ табидаг ю... Уhанай оёорто температур... нэгэ жэгдэ байдаг дээрэhээ... тарян хэдэн жэлдэшье хадга... лагдажа байхадаа, үжэхэ, ... тахагүй байна. Мүн энэ арга... загаhанай, овощой, hархяга... консервэнүүдыешье уhан до... хадагалжа болоно.

КУКУРУЗЫН ШЭНЭ ШЭНЖЭ

Тусхай томодхогдоhон, ... мышленна үндэhэ hуури дээр... эмхидхэгдэhэн фермэ, ком... лекснуудта үхэр малда грану... болон брикет болгогдожо бүл... луулhан, монсогойлhон тэжээл... зөөхэдэ. оньhон аргаар үхэр... нүүдтэ хубаажа үгэхэдэ зохид... тиимэ тэжээлые хадагалхадашье таатай. Иимэ тэжээлэй шэмэ ехэтэй байhаниие хэлэ... тэшьегүй.

Мал ажалай-туршалгын К... евтэхи станцида кукурузые бүхыдэнь ногоон намаатайнь, ороохон эдеэтэйнь (ороохонойнь hүн эдеэтэй болохо дүүрээд, бага эдеэшээд байхадань) хуряажа, тэрээгээр гранул болон брикет хэжэ туршаа. Иимэ тэжээл малда эдюулхэдэ холимол таряа талханай зүйлэй гаргашые 40 процент хүртэр хорооно, силосые 45 процент хороохо арга олгоно. Үнеэдэй hү шэмэшье хараа байса дээшэлжэ, hү абахын тула хэдэдэг тэжээлэй гаргаша бага болоно үгэнэ.

Кукурузын ургасые комбайнаар хуряагаад, хэршэжэ, hүүлдэнь үшөө дахин «Волгарь-5» түхэлэй машинаар хэршэдэг. Тиигээд АВМ-0.4 агрегадта хэжэ, гурилай гранул болгоно. Бэлэн болоhон тэжээлые саарhан мэшээгүүдтэ хэжэ, 3—4 час соо агаарта хүргэдэг.

ВЕЛОСИПЕДЭЭР... ТРАКТОР ХЭБЭ

Хуушарhан, хэрэгээ барагдаhан велосипедые тракторшье болгожо болохо юм байна. Душанбе хотодо ажаhуудаг П. Безродных гэгшэ хуушан велосипедэй рама дээрэнь двигатель тодхоод, хойто мөөрынь орондо тусгаар арзагар hабартай мөөр табяа. Тэрэнь хойто мөөрэрээ газар hайнаар hабардан шагтагалдажа, урагшаа хүсэтэйгөөр зүдхэхэ болоно. Иимэ жаахан велосипед-тракторые гэр бууса шадарай огород соо, hургуули шадарай туршалгын участок дээрэ, паони соо хэрэглэжэ болоно.

ХИЛЭЭМЭНДЭ — ДАЛАЙН НОГОО

Япон орондо далайн оёорто ургадаг элдэб ногоо суглуулжа, буйлуулаад, тэрэнээ хилээмэ барихадаа холилсоно. Тэрэнь хүнэй шуhанай эрьесэдэ hайнаар нүлөөлнэ гэжэ эрдэмтэд тоолоно. Ехэ халуунда байлгабал далайн ногоон ургамал хайлашадаг ааб даа. Тиимэhээ хилээмэгэ тиимэ дан халуун бэшэ пеэшэн соо хэжэ, удаан байлгана. Болоhон хилээмые саарhаар орёожо хадагалхадань, удаан саг соо зөөлэхэн зандаа байдаг.

ПАРНИГАЙ ШОРОЙ БЭЛДЭХЭ МАШИНА

Овощ ургуулха теплицэдэ, парнигта, сэсэг ургуулха оранжерейдэ тусгаар шорой, hайн хүрьhэн хэрэгтэй. Тэрэниие бэлдэхын тула ехэ хүсэн, гаргаша гарадаг. Румыниин политехническэ институдай хүдэлмэрилэгшэд теплицэ, парнигта хэхэ шоройе өөрөө бэлдэхэ машина зохёогоо. Тэрэ машина өөрөө хэрэгтэй хэмжээнэй шорой, үтэгжүүлгэ гэхэ мэтые суглуулжа холёод, худхаад, парник, теплицэдэ адхахаар бэлэн болгодог. Үдэр соо нэгэ хүдэлмэришэнэй бэлдэхэ шоройе энэ машина 30 секундо соо бэлдэнэ.

(«Сельская новь» журналhaa абтаба.).

СССР-эй Оборонын министерствэдэ

Дайшалхы бэлэдхэлыень наринжуулан hайжаруулха зорилготойгоор Закавказиин сэрэгэй округой сэрэгүүдэй корпусной сэрэгэй hуралсалые түсэбэй ёhoор 1976 оной январиин 25-haa февралиин 6 болотор Кутаисиин, Ереванай, Тбилисиин оршондо үнгэргэхэ.

Хуурай газарай сэрэгүүдэй соединенинүүд, частьнууд, мүн агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй частьнууд hуралсалда хабаадуулагдаха байна.

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35, телефоны приемная — 2-54-93, секретариат — 2-66-76, общественная приемная — 2-56-62.

 □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-04303. Заказ № 01598.